

ΦΤΩΧΟΣ ΑΓΙΟΣ

Νησιωτικὴ παράδοσις

Α'.

Ὅταν ἤμεθα παιδιά, μὴ ἔχοντες τί νὰ κάμωμεν, διότι τὸ χωρίον μας δὲν εἶχεν ἄφθονα τὰ μέσα τῆς ψυχαγωγίας, συνωδεύομεν πολλάκις τὰς μητέρας καὶ τὰς θείας μας εἰς ἐκδρομὰς ἀνά τοὺς ἀγρούς καὶ τοὺς ἐλαιώνας, ἢ διημερεύομεν εἰς γραφικούς ὄρους παρὰ τοὺς ἀμμώδεις καὶ ἀσπίλους αἰγιαλοὺς, ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ παρενοχλῶμεν καὶ γασσομεροῦμεν μὲ τὰς ἀταξίικας μας τὰς φιλεργοὺς γυναῖκας, τὰς ἀσχολουμένας εἰς τὸ λεύκασμα τῶν ὀθονῶν.

Ἐάν γειτόνιστά τις εἶχε τάξιμον ἢ ἀνάψη τὰ κανδήλια τοῦ δεῖνος ἀγροτικού ἀγίου, χάριν τοῦ ξεκιτεύοντος καὶ θαλασσοποροῦντος σιζύγου της, ἔαν ἀγαθὸς τις ἰσορῆς μετέβαινε νὰ λειτουργήσῃ εἰς ἐξωκκλήσιον, διεφεύγομεν τὴν ἐπιθλιψὴν τῶν γονέων μας καὶ ἐτοιχοῦμεν ἐθελοντικῶς κατόπιν τῶν εὐλαβῶν προσκυνητριῶν, αἵτινες ἐξεπλήττοντο αἰ ἴδιαι ἀνακαλύπτουσαι ἡμᾶς συνοδοιπόρους, χωρὶς ἄλλο ἐφόδιον εἰμὴ ὀλίγον ἄρτον, ἂν εἶχομεν κλέψει ἀπὸ τὸ ἐρμαῖριον τῆς πατρῴας οἰκίας.

Ἡ ἐξοχωτέρη τῶν ἐκδρομῶν τούτων ἦτο εἰς τὸ Κάστρο, τὴν παλαιὰν πόλιν τῆς νήσου, ἐρωμωθεῖσθαι μετὰ τὸ 1821.

Τὸ Κάστρο τοῦτο ἦτο ἀληθὴς φωλεὰ γλάρου. βράχος ἐξέχων ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν ὀργυῖκας ὑπερῶν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ διὰ στενοῦ λαίμου συνδεόμενος μὲ τὴν ξηρὰν, μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ διὰ κινήτης ξυλίνης γεφύρας.

Γράφω ἀπλῶς τὰς ἀναμνήσεις καὶ ἐντυπώσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας μου, δὲν λέγω δὲ ὑπερβολὴν βεβαιῶν ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦτο μίαν τῶν ἀγρωστέρων τοποθεσιῶν, ὅσαι ἀπακτοῦνται εἰς τὰ εὐκράη κλίματα καὶ τὰς μειδιώσας ἡμῶν παραλίαις.

Ἡ σημερινὴ κόμη, ὅπου συνοκίσθησαν μετ' ἄλλων ἀποίκων οἱ συμπατριῶταί μου, κεῖται εἰς εὐλίμενον μεσημβρινὸν τοπίον. Τὸ παλαιὸν Κάστρο ἦτο κατὰ τὴν βορειοστάτην ἐσχατιάν, εἰς ἄβατον καὶ ἀπρόσιτον μέρος, καὶ δύο ἐπιπροσθόντα αὐτοῦ νησίδια, βράχοι ἐπίσης χθαμαλότεροι τοῦ πρώτου, οὐδὲν ἴσχυον νὰ τὸ σκεπάζουν ἀπὸ τοῦ ανέμου. Ἐπὶ τῶν νησιδίων ἐκείνων, οὐδὲ δρᾶκα γόματος ἐχόντων, ἐφύετο παραδόξως εἶδος ἀγρίας κράμβης, ὑπόπικρον ἀλλ' εὐχρημάτα-

τον ἔδεσμα, καὶ πολλοὶ πολλὰκις ἐκινδύνευον τὴν ζωὴν των ἀγωνιζόμενοι νὰ τὸ συλλέξωσιν ἐπὶ τοῦ ἀπορρωγῆος βράχου τρομερὸν ἐπάγγελμα, ὡς λέγει ὁ Ἀγγλος τραγικός.

Τόσον κραταιὸς ἔπνεεν ὁ βορρᾶς εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὥστε τὰ δένδρα μαστιζόμενα ἐκάμπτοντο καὶ καθίσταντο ῥαχιτικὰ ὑπὸ τὴν πνοήν του, μόνον δὲ τινες ἐρηπειακοὶ θάμνοι, προσφυόμενοι εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ ἐδάφους, εἴρισκον οἰκτρὸν ἔστυλον.

Ἐκεῖνο, ὅπερ δυσκολεύομενος νὰ νοήσῃ σήμερον ὁ ἐπισκέπτης, ἴσταται ἀπορῶν, εἶνε πῶς κατόρθωναν ἄνθρωποι νὰ ζῶσιν ἐπὶ τοῦ ἀνύδρου καὶ ἄξένου ἐκεῖνου βράχου, ἀλλ' ἢ συνελεύουσα καὶ προσδιάζουσα αὐτοὺς ἦτο προδήλως ἡ ἀνάγκη. Ὁ φόβος τῶν Ἀλγερίων, τῶν Βενετῶν καὶ τῶν Τούρκων τοὺς συνεπίεζε καὶ τοὺς ἐστοίβαζεν ἐπὶ τῆς ρύται ἀπορρήτου ἐκείνης κόγχης.

Ἐντὺς λοιπὸν καὶ περίξ τοῦ παλαιοῦ ἐκείνου προαίου ἐσώζοντο εἰσέτι, ὅτε ἤμεν παιδίον, περὶ τὰ τριάκοντα παρεκκλήσια, λειψάνα εὐσεβοῦς παρελθούσης ἐποχῆς· τὰ πλείεστα τούτων ἦσαν ἐρείπια, ἀλλὰ μὲ τοὺς τέσσαρας τοίχους ὀρθοῦς, καὶ ἄλλα πεσυλημένα τὰ ἱερὰ καὶ τὰς εἰκόνας, ὀλίγα μόνον ἐλειτουροῦντο ἀκόμη. Τούτων τινὰ ὑψούντο γραφικῶς ἐπὶ ὑπερῶν βράχων καὶ ἐπὶ σκοπέλων παρὰ τὴν αἰγιαλόν, ἐν τῇ θαλάσσῃ, χρισιζόμενα τὸ θέρος ὑπὸ ἀπλέτου φωτός, βροχόμενα τὸν χειμῶνα ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἀτινα μινύομενος βορρᾶς ἐτάραττε καὶ ἀνετίναζεν, ὀργῶναι ἀνευδῆτος τὸ πέλαγος ἐκεῖνο, σπείρων εἰς τοὺς αἰγιαλοὺς νεκρά καὶ συντοίμακα, ἀλέθων τοὺς γρανίτας εἰς ἕμρον, ζυμῶναι τὸν ἕμρον εἰς βράχους καὶ σταλακτίτας, ἐκλεκκίζων τὸν ἀρρὸν εἰς κτυπηστάτους ῥαχισμούς.

Βαθὺς καὶ ἀτέρμων ἐξεστεινετο ὁ ὀρίζων, εὐσεῖα καὶ ἀχνὴς ἀπλοῦτο ἡ θάλασσα. Ἄλλ' ὅποια ἀνηλθὴς τρικυμῖα ἐθόλωνεν ἐκεῖνον καὶ συνετάραττε τὰτην κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ χειμῶνος. Ἐκείθεν κίνησάν τις ν' ἀπολάβῃ πράγματι τὴν αἴσθησιν τοῦ ὑψηλοῦ, οἷον μόνος ὁ ἐν ἀσφαλείᾳ θεατὴς ἀπὸ τοῦ ὕψους ἀπορρωγῆος ἀκτῆς δύναται νὰ ἐκτιμῆσῃ.

Εἰς τὸ μέρος λοιπὸν τοῦτο ἐτροχον ἐκάστει μετὰ τῶν ἀηλιζῶν μου, κατὰ τὰς ἐσοτὰς μάλιστα, ὅταν ἐτελοῦντο πανηγύρεις. Καὶ ἔβλαπες διὰ μίαν τὴν ἐρημωμένον μέρος ζωοποιούμενον

καί λαμβάνον χαρωπήν ὄψιν, καί αἱ ἀπὸ μακρῶν χρόνων σιγῶσαι ἤχοι ἤρχιζαν ν' ἀντιλαλῶσι τὰς ραιδράς κραυγὰς τῶν παιδιῶν καί τὴν χελιδονώδη λαλιὰν τῶν νεαρῶν γυναικῶν.

Ὅσακις μικρὸς τις σύντροφός μας ἐξετέλει διὰ πρώτην φοράν τὴν εὐσεβῆ προσκύνῃσιν (διότι ἕκαστος ἡμῶν ἀνετρέφετο μὲ τὴν ἰδέαν τοῦ Κάστρου καί ἐδειματοῦτο μὲ τὰς εἰκόνας τῶν ἐν αὐτῷ ἐπιδημούντων ἀπειραριθμῶν φασμάτων), ἡ πρώτη φιλάδελφος φροντίς μας ἦτο, παραφυλάττοντες τὴν ὥραν καθ' ἣν θὰ εἰσείρπε χάσκων καί τεθηπῶς εἰς τὸν ὑποσκότεινον πυλῶνα, νὰ κτυπήσωμεν, διὰ τὸ καλορροϊζικόν, τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς πύλης, ἐπιφωνοῦντες: *Σιδερόκέφαλος!*

Οἱ πλείστοι ὁμῶς ἐξ ἡμῶν ἄφατον εὗρισκον τέρψιν εἰς τὸ νὰ κρούωσι μακρινῶς τοὺς ῥαγισμένους παλαιούς κώδωνας τῶν δύο ἢ τριῶν ναύσκων, τῶν σωζομένων ἀκόμη ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ἀμιλλώμενοι τίς νὰ διαρρήξῃ αὐτοὺς μίαν ὥραν ἀρχήτερα, μεθ' ὅλας τὰς διακμηρυτίας τοῦ ἀγαθοῦ ἱερέως καί τὸ ἐπισειόμενον μαστιγίον τοῦ κλητήρος τῆς δημαρχίας ἢ τοῦ χωροφύλακος.

Προσέτι δὲ εἶχον τὴν συνήθειαν, μικροὶ βάνδαλοι τινὲς ἐξ ἡμῶν (πῶς νὰ τὸ γράψω;), νὰ καταροίπτωσι διὰ πυγμῶν καί λακτισμάτων τοὺς ὀλίγους τοίχους τῶν οἰκιῶν, ὅσοι ἴσταντο ἀκόμη ὄρθιοι, ἀνεκλάλητον ἠδονὴν εὗρισκοντες εἰς τὸ νὰ ρίπτωσι τοὺς λίθους τούτους εἰς τὸ πέλαγος, τὸ ἀπλούμενον βαθὺ καί βοῶζον μακρινῶς κάτωθεν τοῦ μεγαλοπρεποῦς βράχου, ὅπῃθεν μακρὰ παρήρχοντο στιγμὰι, ἕως οὗ ἀκουσθῆ καί φθάσῃ εἰς τὰ ὄψα ἡμῶν ὑπόκωφος ὁ πλαταγισμὸς τῆς πτώσεως τῶν συντριμμάτων τούτων.

Τρεῖς ἢ τέσσαρες ὄδοι ἕμερον ἀπὸ τῆς νεωτέρως πολίχνης εἰς τὸ Κάστρον. Τούτων ἡ κυριώτερὰ ὠνομάζετο: ὁ Μεγάλος δρόμος.

Ὁ δρόμος οὗτος, ἀφοῦ διήρχετο διὰ πολλῶν τοποθεσιῶν, ὧν ἐκάστη εἶχε τὴν ἱστορίαν της καί τὰς περὶ φαντασμάτων καί νεραϊδῶν παραδόσεις της, ἐφθάνεν εἰς μέρος τι ἀρκούντως ὑψηλόν, ἀποτελοῦν ζυγὸν μεταξὺ δύο κορυφῶν τῆς νήσου. Ἡ θέσις αὕτη ὠνομάζετο *Σταυρός*.

Ἰσταντο τῷ ὄντι ἐκεῖ, πρᾶγμα συνηθέστατον ἄλλως, οὐχὶ σταυρός, ἀλλὰ τρεῖς ξύλινοι σταυροὶ παμπάλαιοι, ὧν ὁ χρόνος καί αἱ καταγίδες εἶχον ἐξκαλείψει τὸ ἐρυθρὸν ἐπίχρισμα. Ὁ εἰς τούτων ἴσταντο ἐξ ἀνταλῶν, ὁ δεῦτερος ἐδῆλεπε πρὸς ἀργέστην καί ὁ τρίτος πρὸς λίθον.

Ἐκαστὸν βήματα ἀπωτέρω, ὅπου ἡ ὄδὸς ἐκατηφόριζε καί ἐτρέπετο πρὸς τὸ Κάστρον, ἡμισεῖς ὥρας δρόμον ἀπέχον ἀκόμη, τὸ ἕδαφος ἦτο ὅλον κοκκινόχρωμα ἐν μέσῳ ἐρεϊκῶν καί σχοίνων, αἱ δὲ μάμμαι καί προμάμμαι μας διηγοῦντο ὅτι

τὸ χῶμα ἐκεῖνο, ἔχον ἀσυνήθη κοκκινωπὸν χροιάν, ἐξέπεμπε προσέτι εὐωδίαν ἀνεξήγητον.

Ἰσως εἶπη τις ὅτι ἡμεῖθα καί ἡμεῖς «ἀκροαταὶ τῶν ἔργων, θεαταὶ δὲ τῶν λόγων» (ἄλλος ἄς διορθώσῃ *οὐραρταὶ* τῶν λόγων, ἂν θέλῃ), ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶνε ὅτι ἐφαίνετο καί εἰς ἡμᾶς ὅτι τὸ χῶμα ἐκεῖνο πρᾶγματι εὐωδίαζεν.

Ἄνθρωπος εἶχεν ἀγιάσει ἐκεῖ, ἔλεγον. Πῶς; πότε; Μὲ τὴν ἐπιπόλαιον παιδικὴν περιέργειαν δὲν ἐξήτασα ἀρκετὰ καί δὲν ἠδυνήθην νὰ τὸ μάθω. Φαίνεται ὁμῶς ὅτι ἡ παράδοσις ἔμεινεν ἀμυδρὰ καί τὰ καθ' ἕκστα ἀπωλέστησαν. Καί οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καί τὸ ὄνομα τοῦ μάρτυρος ἐκεῖνου παρεδόθη εἰς λήθην. Κατὰ τὸ κοινὸν δὲ λόγιον «φτωχὸς Ἄγιος δοξολογία δὲν ἔχει».

Παρήλθον πολλὰ ἔτη ἔκτοτε. Τῷ 1872, εἰκοσαετῆς ὢν, ἔτυχε νὰ μεταβῶ καί νὰ διατριψῶ ἐπὶ τινὰς μῆνας ἐν Μακεδονίᾳ.

Ἐγνώρισα ἐκεῖ ἐντιμὸν συμπατριώτην ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἀποδημοῦντα. Μετ' ἀφελείας καί ἄνευ στόμου ὁ ἀνὴρ οὗτος μ' ἐδίδασκε πολλά, μοι διηγήθη δὲ καί πολλὰς ἀρχαίας παραδόσεις τοῦ τόπου τῆς γεννήσεώς μας.

Ἐνθυμήθην τότε νὰ τὸν ἐρωτήσω, ἂν ἐγνώριζέ τι περὶ τῆς παραδόξου ἐκείνης εὐωδίας, ἢ ἂν ἤκουσε περὶ τοῦ ἀνδρός, ὅστις εἶχεν ἀγιάσει πλησίον τῶν Τριῶν Σταυρῶν μοι διηγήθη δὲ τὰ ἐξῆς:

B'.

Ἐγενεθεις περὶ ὄρθρον βαθὺν ὁ πτωχὸς *Τσόμπανος*, ὁ βόσκων ὀλίγας αἰγὰς καί μακρινῶν αὐτὰς εἰς τὸ κατάμερον τῶν Τριῶν Σταυρῶν, ἡμελξε τὰς αἰγὰς του, καί ἀφυπνίσας τὸν πααγυῖόν του, τὸν ἔστειλε νὰ φέρῃ τὴν καρδάραν πλήρη εἰς τὸ χωρίον, πρὸς τὸν κολλήγαν του, τὸν προεστῶν, καί νὰ γυρίσῃ γρήγορα ὀπίσω. Ἐὰν ἰδῇ καί ἀργοῦν ν' ἀνιῶσιν τὴν γέφυραν, τοῦ εἶπε νὰ κράξῃ τὸν φύλακα, τὸν πυλωρόν, καί ν' ἀνεβάσῃ τὸ γάλα μὲ τὸ παλάγκο εἰς τὸ Κάστρον ἐπάνω. Ἀλλὰ νὰ μὴ φύγῃ πρὶν λάβῃ εἰδῆσιν ἀπὸ τὸν κύρ Ἀναγνώστην, τὸν προεστῶν, τὸν κολλήγαν του, μὴ τυχὸν ἤθελε νὰ τοῦ παραγγείλῃ τίποτε. Ὁ παῖς ἐπέταξε τὴν κάπα του, ἐνίφθη μὲ τὴν στάμναν, ἐσφογγίσθη μὲ τὰ μακρινὰ τοῦ ὑποκαμίσου του, ἤρπασε τὴν καρδάραν καί ἔφυγε τρέχων.

Εἶπα, ἀφοῦ ἐνέβαλε τὸ πολὺ γάλα εἰς μέγαν λέβητα καί ἔοριψεν ἄφθονον ἄλας ἐντὸς, ἐξ ἐκεῖνου τὸ ὅποιον μόνος του ἐμάζευεν ἀπὸ ἀκρογιαλιὰ εἰς ἀκρογιαλιὰ, τρέχων ἐπάνω εἰς τοὺς βράχους, ὅπου ἐθγάζε κογγύλια καί πεταλίδας, ὁ αἰπόλος ἤναψε πῦρ καί ἤσχαλειτο νὰ τὸ βράσῃ, καθότι ἐπρόβλεπεν ὅτι θὰ εὗρισκετο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ γευματίσῃ ὁ ἴδιος μὲ γάλα, πρᾶγμα δυσάρεστον, ἐὰν, ὡς ἦτο λίαν πιθανόν, ὁ κολλήγαν του ὠλιγώρει νὰ τοῦ στείλῃ «κανένα ἀρμουρὸ ψάρι».

Διότι αὐτὸς ὁ αἰπόλος δὲν ἦτο ἀπὸ ἐκείνους ὅπου γίνονται φρότωμα εἰς τοὺς ἄλλους, καί ἂν ὁ κολλήγαν δὲν εἶχε τὴν καλὴν διάθεσιν, αὐτὸς δὲν θὰ ἐβρίχνε τὴν ὑπόληψίν του, διὰ νὰ τὸν κάμῃ στακινῶς νὰ τὸν φιλέψῃ ἢ ἀρμουρὸ ἢ ἄλλο τίποτε, ἄς ποῦμε. Ἄλλοι ὁμῶς εὗρισκον, τρόπον τινά, τὸ μέσον νὰ τὰ ἔχουν καλὰ μὲ τὸν κολλήγαν, καί ἐνῶ τὰ ἀρνίκια τὰ μισακά, κατὰ κανόνα, ὁ αἰτὸς τὰ τρώγει, ἂν καί τὰ ἰδικὰ τοὺς τίποτε δὲν παθαίνουν, αὐτοὶ καί πάλι, νάχουμε καλὴ ψυχὴ, τὰ καταφέρουν μιά χαρὰ! Καί νὰ ἦτο τούλάχιστον ἀρκετὸν τὸ γάλα, διὰ νὰ πῆξῃ τυρὸν ἢ μυζήθοαν, ὑπομονή. Ἄλλ' ὀργὴ Θεοῦ εἶχε πέσει τὸ ἔτος ἐκεῖνο εἰς τὰ βοσκήματα. Τὰ πρᾶγματα τὰ μισὰ τοῦ εἶχαν ψοφήσει: ὀλίγαις μόνον γαλάραις τοῦ ἔμειναν ὅλο καί στέφαναι. Δὲν ἔκαμην ὁ Θεὸς καλὸν καιρὸ νὰ βγάλῃ χορταράκι, νὰ βοσκήσουν τὰ πρᾶγματα. Τί - σε κάμουν τὰ καυμένα τὰ πρᾶγματα.

Εἶπα ὁ πτωχὸς *Τσόμπανος* ἤρχισε νὰ σοβῇ τὸ αἰπόλιον, ἐξάγων τὰ ζῶα πρὸς νομὴν εἰς τὴν παρακειμένην κοιλάδα. — *Τσοῦ! τσοῦ! στέρφα! εἴ! ψαρή! εἴ! εἴ!*

Μόλις προέβη ὀλίγα βήματα, καί ἰδοὺ δύο ἄγνωστοι ἀνθρώποι παρουσιάζονται ἐνώπιόν του καί τοῦ κόπτουσι τὸν δρόμον. Ἐφόρου ἀσυνήθη ἀναβολήν, καί τὸ ἦθος τῶν ἐφαίνετο ὄχι πολὺ ἄγριον ἀλλ' ὀπωσοῦν ἀλλόκοτον. Ὁ βοσκὸς δὲν ἐφοβήθη, ἐξεπλάγη μόνον.

Ὁ μικρὸς σκύλαξ, προπληθῆσας εἰς ὑπάντησίν των, τοὺς ὑπεδέχθη μὲ ὀργίλους ὀλακὰς.

Καί οἱ δύο ἐχαίρετίσθη τὸν αἰπόλον, φέροντες τὴν χεῖρα εἰς τὸ στήθος, εἶτα εἰς τὸ μέτωπον. Ὁ εἰς τῶν δύο ξένων, ὁ προσβύτερος, ἀποταθείς πρὸς τὸν ἀγρότην, εἶπε μὲ λαρυγγώδη σκληρὰν φωνὴν εἰς ἐλληνοδόξαρον ἀκατανόητον γλῶσσαν: — *Ἐσὺ μπε.λέκ ἀνάραφ* ἐμεῖς ντρόμο σούφτι:

Ὁ αἰπόλος δὲν ἐνόησε γοῦ.

Ὁ ξένος ἐπανέλαθε, συνοδεύων τὰς λέξεις δι' ἐκφραστικῶν χειρονομιῶν:

— *Μπε.λέκ*, ποῦ πάει ντρόμο... πολλοί, πολλοί, *ἐλέφ ἐλεφίν*. (**)

Ὁ βοσκὸς τότε ἤρχισε νὰ ἐνοῆ ὅτι τὸν ἤρωτων τὸν δρόμον τὸν ἄγοντα εἰς τὸ Κάστρον.

Χωρὶς νὰ ὑποπέυσῃ τίποτε, τοὺς ἐδείξε τὸν κυριώτερον δρόμον, τὸν φέροντα εἰς τὸ φρούριον, ὅστις ἄλλως ἦτο καί ὁ μόνος ὁρατός, καί διὰ νευμάτων τοὺς ἔδωκε νὰ ἐννοήσωσιν ὅτι, ἂν ἐπροχώρου ἀκόμη ἐκατοστῶς τινὰς βημάτων, θὰ ἔδῃλεπον μακρόθεν τὸ Κάστρον προκύπτον ἐκεῖ εἰς τὸν αἰγιαλὸν μεταξὺ γῆς καί θαλάσσης.

Οἱ ξένοι ἔκαμην νεῦμα ἀποχαιρετισμοῦ καί

(*) Ἐσὺ τοῦ χωριοῦ εἰξεύρισε εἰς ἡμᾶς τὸν δρόμον νὰ δείξῃς:

(**) Εἰς τὸ χωρίον πῶθεν φέρει ὁ δρόμος... ὅπου κατοικοῦν πολλοί, πολλοί, χίλια χιλιάδες (!)

ἀπεμακρύνθησαν. Ἀλλὰ μετὰ τινὰς στιγμὰς βλέπει καί ἄλλους τέσσαρας, μὲ ὅμοια ἐνδύματα, ἐξερχομένους ἀπὸ τῆς γείτονος λόχμης καί βαδίζοντας μετὰ προφυλάξεως πρὸς συνάντησιν τῶν πρώτων.

Οὗτοι μόλις ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐγειναν ὄρατοί, ἔκτα ἐξελθόντες εἰς τινὰ ἀλωήν, καί ἔστρεπον ὀπίσω, τὰς κεφαλὰς ὡς νὰ ἀνησῶγον μὴ τυχὸν παρετηρήθησαν, καί πάλιν ἐχώθησαν πάραυτα εἰς τὸ δάσος.

Ὁ αἰπόλος ἀθρομήτως, καί χωρὶς νὰ εἰξεύρῃ τὸ διατί, ἔσπευσε προλαθῶν καί ἐκρύβῃ ὀπισθεν τῶν θάμνων. Εἶχεν αἰσθανθῆ ἀμυδρῶς ὅτι συνέφερε νὰ μὴ ἐννοήσωσιν οἱ τέσσαρες ἐκεῖνοι ὅτι τοὺς εἶδε.

Τέλος καί οἱ εἰς ἐγειναν ἄφαντοι.

Ὁ βοσκὸς ἐστάθη ἐπὶ τοῦ ὄχθου τῆς γῆς, ἐφ' οὗ εὗρισκετο, ὑψηλός, εὐθυτενής, μὲ ἀγριόξανθον τὴν τραχεῖαν στοιδιωτὴν κόμην, ἐστάθη ἀκουσθῶν ἐπὶ τῆς ράβδου τοῦ τῆς μακρᾶς καί ἤρχισε νὰ σκέπτηται, καί ὑποψίαί καί φόβοι τὸν ἐκυρίευσαν. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἡ πρώτη ἀκτίς τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου ἐφώτισε τὸ προώρως ἐρυτιδιωμένον μέτωπόν του καί τοὺς χαρακτηρισμοὺς τοῦ ἰσχυροῦ προσώπου του, προσώπου μόλις τεσσαρακονταετοῦς, καί ἡ μορφή του ἐφάνη μυστηριώδους θελητῆρος μετέχουσα, καί δὲν ἐφαίνετο ἄμοιρος ψυχικοῦ ἢ καί αἰσθητοῦ κάλλους ὁ τραχὺς καί ἄξεστος *Τσόμπανος*, ὁ ὑψηλός καί σκληραγωγημένος καί ἡλιοκαής, ὁ βόσκων τὰς ὀλίγας αἰγὰς του εἰς τὸ κατάμερον τῶν Τριῶν Σταυρῶν.

Ὁλίγαι παροῆθον στιγμὰι, καί ἀκούει ὀπισθεν του, ὄχι πολὺ μακρὰν, θροῦν φύλλων καί κλάδων κινουμένων. Ὁ βοσκὸς ἀνεσπίστησεν.

Ὁ θόρυβος οὗτος ἦτο ὡς ἐκ βηματισμοῦ ἀνθρώπων μετὰ πολλῆς πατούντων προφυλάξεως, ἀλλὰ μὴ κατορθούντων, ἐν μέσῳ τοῦ χλοεροῦ δάσους, νὰ βωβάνωσιν ἐντελῶς τὸ βῆμα.

— *Κε' ἄλλοι, κε' ἄλλοι* ἐρχονται, ἐπιθύρισε τ' εἶνε τάχα. Θεέ μου!

Τότε φῶς ἐπέλαμψε διὰ μίαν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς του καί οἰονεῖ μυστηριώδους ἐπίπνοια ἐπεφοίτησεν εἰς τὸν νοῦν του.

— *Θὰ εἶνε κλέφταις!* εἶπε.

Καί χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν πηδᾶ ἐλαφρῶς ὀπισθεν τῶν θάμνων καί ἀρχίζει νὰ τοῦχῃ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης εἰς τὸ φρούριον.

— *Εἰς ὄνομα Κυρίου!* ἐπιθύρισε μόνον.

Γ'.

Περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς προλαβοῦσης ἑκατονταετηρίδος πειρατικὸν πλοῖον πλήρες ἀγρίων καί αἰμοχαρῶν Βαρβαρῶν προσηρμίσθη διὰ νυκτὸς εἰς τὸν ὄρμον Ἀσέληνον, κατὰ τὸ νοτιοδυτικὸν τῆς νήσου.

Πάνοπλος συμμορία ἐκ δεκαπέντε ἢ εἰκοσίν ἀνδρῶν, ἀποβιβάσθεισα περὶ τὸ λυκαυγές, ἤρχισε

ν' ανέρχεται τὰς κλιτύας του Άναγύρου, γραφικωτάτου βουνού εις πολλάς βράχεις τεμνομένου, προσφυλαττομένη και βαινουσα από στενωπού εις στενωπών.

Ός διά νά ψεύση τὸ ὄνομα του λιμενίσκου, ὠχρὰ μὴν φθίνουσα εἶχεν ἀνατείλει ἀρτίως, φέγγουσα τὸν νυκτερινὸν δρόμον τῶν πειρατῶν.

Ἡ ἀγκάλη ἐκεῖνη, μυστηριώδης καὶ σκοτεινὴ, εθεωρεῖτο ἀπίσιος διὰ τοὺς τιμίους θαλασσοπόρους· ἐχρησίμευε μόνον διὰ νὰ ἐκβοᾷ ἢ θάλισσα τὰ πτόματτα τῶν πνιγομένων, ὅσους ὁ ἀντικρὺ κείμενος Λευτέρης, — ἡ περίφημος αἴτη ὕραλος, ἦν ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζει Μύρμηκα καὶ ἱστορεῖ, ὅτι ὁ Ξέρξης διέταξε νὰ κτισθῆ ὑψηλὸν σῆμα ἐπ' αὐτῆς, — ὅσους, λέγομεν, ὁ Λευτέρης ἠλευθέρωσε κατὰ καιροῦς, ἀπαλλάττων τὰ μὲν πλοῖα τοῦ βάρους τοῦ φορτίου, τοὺς δὲ ναυδάτας τοῦ προσκίριου ἄχθους τῆς ζωῆς.

Ὁ Σολμάν βέν - Μαιμέτ, ὁ προσδύτερος τῆς συντροφίας, ἐθελοῦσιν ὅτι εἶχεν ἐπισκερθῆ ἄλλοτε τὸ φρούριον καὶ ἤξενε ποῦ κατόικουν οἱ ἄπιστοι. Ἄλλως, εἶχον παρελθεῖ, ἔλεγε, χρόνοι πολλοί, καὶ δὲν ἐνεθυμεῖτο καλῶς τὸν δρόμον.

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Σολμάν εἶχεν ἀνδραγαθήσῃ κατὰ τῶν ἀπίστων, ὁ μακρὸς στρημμένος καὶ ἀγκιστροειδῆς μίσταξ του ἦτο παμμέλας ὡς κόρκοκς πετρῶν· καὶ τῶρα ἡ χιὼν τοῦ γήρατος εἶχε λευκάνει διψιλῶς τὴν πλουσίαν χαίτην του.

Ἐν τούτοις ὁ γέρο - Σολμάν εἶχε βάλει σημάδι, φαίνεται, τὴν κορυφὴν τοῦ βουνοῦ τῆς Καρκαλιτζανάκας, καὶ ὅπ' αὐτῆς ὀδηγούμενος ἐβάδιζε πρὸς βορρᾶν. Ἐκεῖ ἦτο ἡ φωλεὰ τῶν νηστῶν, τὰς ὁποίας ἤθελον νὰ μαδῆσωσι.

Τὸ σχέδιον τῶν Ἀφρικανῶν δὲν ἦτο πολὺ πεπλεγμένον. Ὅσον μικρὰ καὶ ἂν ἦτο ἡ τριήρης τῶν δὲν εἶχε τόσους μόνον ἐπιδάτας. Τὰ δύο τρίτα τοῦ πληρώματος εἶχον μείνει ἐπὶ τῆς νῆος.

Προσωμίσθησαν νύκτα εἰς τὸν Ἀσέληνον διὰ νὰ μὴ προδοθῶσιν. Ἄν ἔπλεον ὅπ' αὐτὸ τὸ φρούριον, ἦτο ὡς νὰ ἐδίδον εἰδησιν εἰς τοὺς ἀπίστους νὰ κλείσωσι τὰς σιδηρὰς πύλας καὶ νὰ σηκώσωσι τὴν γέφυραν. Οἱ δεκαπέντε ἢ δεκαοκτὼ οὗτοι ἄνδρες προεπορεύοντο πόρκοποι, ὅπως ἐξερπίσωσι τοὺς ἀπίστους, καὶ μὴ ποσάδωσιν ἐκεῖνοι νὰ φυλκχθῶσιν. Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ πλοῖον μετὰ τοῦ λοιποῦ πληρώματος, ἔνα τῆ ἀνατολῆ τοῦ ἡλίου, ὑπῆνεμον ἐκ μεσημβρίας, θὰ ἔπλεον εἰς τὸν Ἅγιον Σώστην, καταντικρὺ τοῦ φουρίου, καὶ ὅλη ἡ μικρὰ στρατιὰ θὰ ἐκυρίευσεν ἐξαπίνης τὴν πόλιν.

Οἱ θησαυροὶ τῶν Βενετῶν, τῶν Τούρκων, τὰ λάφυρα τῶν Ἑλλήνων κλερτῶν, ὅσοι εἶχον πατήσῃ κατὰ καιροῦς τὴν πόδα εἰς τὴν μικρὰν νῆσον, τὴν γεννημένην πολλὰκις ὀρηκτῆριον πολέμων καὶ ἐκστρατειῶν καὶ ὅσαν ἀληθῆ δρόμον μετὰ τὸν Κασάανδρα, Ὀλύμπου καὶ Ἀσπρῆς Θάλασσης,

ἐφρμίζοντο πόρρωθεν ὡς κεκρυμμένοι εἰς ἄγνωστα ἄντρα καὶ ὑπόγεια τοῦ Κάστρου καὶ ὅλης τῆς νῆσου. Αἱ γυναῖκες τοῦ τόπου δὲν ἦσαν μὲν ὡς αἱ χανούμισσαι μαλθακαί, ἀλλ' ἐργατικαί, μελαχροιναί καὶ νόστιμαί ἐκρίνοντο ἄξια νὰ στολιζῶσι τὰ χερῆμα τῶν ἀληθῶν πιστῶν ὡς σκλάβαι.

Ὅταν οἱ πόρκοποι ἐφθασαν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Ἅγίου Κωνσταντίνου, ἡ αὐγὴ εἶχε πορφυρώσει τὴν ἀνατολὴν μετὰ τὴν ροδίνην ἀλουργίδα τῆς, καὶ αἱ δύο θάλασσα ἐφαίνοντο ἕθεν καὶ ἔνθεν ἐξαπλούμεναι, ἡ μία ὡς ὀθόνη μετὰ κυανοῦν στήμονα καὶ μετὰ ἄλικην κρόκην, δεχομένη τὰς ἀνταγείας τῆς παμφοῦς ἀνατολῆς, ἡ ἄλλη ὡς ὑπόσιος μελανὴ κρούρα, φέρουσα τὴν σκωρίαν τοῦ σκότους ἀκόμη ἐγκυστεσπαρμένην.

Τότε οἱ βρόδαροι ἐστάθησαν εἰς μίαν στενωπὴν, ἀόρατοι ὑπὸ τὰ πεῦκα, ἐξ ὧν ἦτο κατὰφυγον τὸ βουνόν, καὶ ὁ ἀρχηγὸς τοὺς διέταξε νὰ μοιρασθῶσιν εἰς τρεῖς ὁμάδας καὶ νὰ βαδίσωσιν ἐκάστη χωριστά, εἰς πεντακοσίων βηματῶν ἀπόστασιν ἢ μία ἀπὸ τῆς ἄλλης, διὰ νὰ μὴ φανῶσιν ὑποπτοὶ εἰς πάντα ἀγροδίαιτον, ὅστις τυχὸν ὀφθίζων ἀπὸ τῆς αὐγῆς εἰς τὸ βουνόν θὰ τοὺς παρετῆρει μακρόθεν. Εἶχον κοῦφι ἐπιμελῶς τὰ ὄπλα ὑπὸ τὰ πλατέα βουνοῦζια τῶν, εἶχον ἀφαιρέσει τὰ σκρίκια ἀπὸ τὰ φέσια τῶν τὰ μακρὰ, ὀρθὰ καὶ ὑποστρόγγυλα, καὶ ὁμοιάζον μετὰ Ἀνατολίτας ζωεμπόρους ἢ μετὰ περιπλανωμένους πραγματευτάς.

Ἡ ὁδὸς διὰ τὸ Κάστρον, ἐὰν ἐκτιμῶρίζαν κατ' εὐθείαν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ Ἅγίου Κωνσταντίνου εἰς τὴν κοιλάδα τὴν καλουμένην κατ' Ἀρβανίτην, ἦτο πολὺ συντομωτέρη, ἀλλ' ὁ γέρο-Σολμάν, ἐπειδὴ εἶχε βάλει σημάδι τὴν ὑψηλοτέρην κορυφὴν, τὴν Καρκαλιτζανάκην λεγομένην, τοὺς ὀδήγησεν ἀνατολικώτερον πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ κατέβησαν εἰς τὴν ὠραίαν γραφικὴν τοποθεσίαν τοῦ Προρήτου Ἡλιοῦ, ὅπου ἔπιον ὕδωρ δεοσερὸν ἐκ τῆς κρήνης τῆς διουγῆος, ὑπὸ τὴν ἀμφικρῆ σκιάν γιγαντιαίων πλατάνων. Ἦτο ἤδη περὶ τὰ τέλη Ἀπριλίου, καὶ μετ' ὅλην τὴν ἐπικρατοῦσαν δρόσον, ἦτο ἄκρα νηνεμία, καὶ ἡ ἡμέρα προηγγέλλετο λίαν θερμὴ, εἰ καὶ ὁ ἥλιος δὲν εἶχεν ἀνατείλῃ ἀκόμη.

Ἐκεῖθεν στραφέντες πρὸς τὰ βορειανατολικά, διέτρεξαν μέγα ἐπικλινῆς ὀροπέδιον, ὀπθεν ἡ θέα ἐκτείνεται ἀνὰ τὸ Αἰγαῖον ἀχανῆς μετὰ τὸ ὑψηλὸν Ἄθω, τῆς Εὐβοίας καὶ τῶν νήσων, καὶ ἦταν ἐφθασαν εἰς τὴν μέξαν τοῦ βουνοῦ τῆς Καρκαλιτζανάκας, ἔρχισαν ν' ανέρχωνται πρὸς τὰ ἀριστερὰ βορειοδυτικώτερον.

Εἰσῆλθον εἰς τὸ σύνδενδρον σκιερὸν βεῦμα, εἰς θέσιν καλουμένην «Κρῶ Πηγὰδι», γείτονα τῶν «Τοιῶν Σταυρῶν». Ὅπου τὸ παμπάλαιον φρέατος εἶνε στοιχειωμένον, καὶ παρὰ τὸ χεῖλος αὐτοῦ οὐχὶ σπανίως ἐξέρχονται φαντάσματα, σὺν τοῖς

ἄλλοις εἰς ἀνάπης μετὰ τὴν τσιμπούκα, οὐχὶ ἄρα μὲν μελαψός, ὅπως αὐτοί, ἀλλ' αἰθίοψ πικρῆς, ὡς ἐξ ἐβένου. Ὁ γέρο-Σολμάν, ὅστις ἐγνώριζε τὸ πρᾶγμα, τοὺς ἐπρότεινε ν' ἐκκαμν ὅλοι, ἀνατέλλοντες ἤδη τοῦ ἡλίου, εὐσεβῆ προσευχὴν, κροτήσαντες τρεῖς τὰ μέτωπα εἰς τὸ λιθόστρωτον, ἐπι-

καλούμενοι ἴσων τὴν σκιάν τοῦ ἀρχαίου ἠμοιβήσκου τῶν, ὅστις, τίς εἶδε διὰ ποῖαν ἀμαρτίαν, εἶχε μείνῃ ἐξω τοῦ παραδείσου καὶ τὸ φάσμα του ἐξηκολούθει μετὰ τόσα ἔτη νὰ περιπλανᾷται εἰς τὴν μελαγχολικὴν ἐκείνην τοποθεσίαν.

(Ἔπειτα τὸ τέλος)

A. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

Τὸ Μυστικὸν τοῦ Μάγου

Ἦ π ὁ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΔΩΡΗ

Συνέχεια τοῦ σελ. 21

Στρεφόμενος κατόπιν ὁ Γαργαρίδης πρὸς τὰς τραπέζας :

— Ἄν ἡ δεσποινὴς καὶ οἱ κύριοι εὐχρεσταθῶσι νὰ καθῆσωσιν, εἶπε μετὰ φωνὴν πομπώδη, πιστεύω χωρὶς νὰ καυχῆθῃ ὅτι θὰ εὐχαιρηθῶσιν ἀπὸ τὸ πιλάρι μου.

— Δὲν ἀμφισβᾶλλω, Ἀριστομένε, εἶπεν ἡ δεσποινὴς Κερδία μετ' ἀγχαθότητος. Θὰ δυνήθητε, κύριοι, νὰ ἐκτιμῆσατε πόσον ἐπιτυχῶς κατασκευάζει ὁ ἀγαθὸς αὐτὸς ὑπηρετὸς μας τὸ ἐθνικὸν φαγητόν.

— Ἄν καὶ καθ' ἑαυτὸ εἶνε ἀρετὰ καλόν, προσέθηκεν ὁ Μαυρίκιος, τὸ φαγητόν αὐτό, ὅπως δῆποτε ὅμως ἡ συνεχὴς αὐτοῦ χρῆσις ἐπιφέρει κόρον. Πιλάρι τὸ πρῶτον... πιλάρι τὸ βράδον... καὶ τὴν ἄλλην ἡμέραν πάλιν πιλάρι. Ἄν ποτε ἐπικνεθῶσιν εἰς τὴν Γαλλίαν, Αἰκατερίνη, ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ μοῦ παρουσιάσῃς νὰ φάγω ῥύζι εἰμὴ ἐν ἐσχάτῃ ἀνάγκῃ.

— Ἐλα, ἐλα! εἶπεν ὁ ἰατρὸς μειδιῶν, τὸ πιλάρι εἶνε ἐξῆριτον πρᾶγμα καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸ καταγορῶμεν, θὰ ἰδῆτε πῶς θὰ τιμῆσω αὐτὸ ἐγὼ ἔδω.

— Ἄ, μὰ τὸν θεόν, ἰατρέ, ἀνέκραξεν ὁ Ἀριστομένεος μὴ δυνάμενος νὰ σιγήσῃ ἐπὶ πλέον, εἶμαι πολὺ σύμφωνος μετὰ τὴν γνώμη σας. Εἶδα πολλὰ πρᾶγματα ἐγὼ, σὰς διαβεβαιῶ δὲ ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι θὰ ἐδέχοντο πολὺ εὐχαρίστως νὰ ἔχωσι πιλάρι κάθε ἡμέραν, ἔστω καὶ πολλὰκις τῆς ἡμέρας!... Καὶ μάλιστα πιλάρι ὡσὰν αὐτό!...

Καὶ ταῦτα λέγων ἀνάγει τὸ σκέπασμα τῆς μεγάλης λοπάδος μετὰ κίνημα στρογγύλον τῶν χειρῶν, ἀποκαλύπτων λόρον ἐξ ὀρυζίου κειρονοδαφούς, ὑπὸ τὸν ὅποιον διεγράφοντο τὰ σώματα πολλῶν ἄρνηθῶν.

Ὁ Ἀριστομένεος ὠστράθη τὸ χρομα γαστριμάργως, εἶτα δὲ πλησιάζων τὰ χεῖλη :

— Τέτοιο πιλάρι, μάλιστα!.. εἶπε μετὰ χάριτος. Οὐτε εἰς τοῦ φίλου μου προίγκιπος Κρακαρέσκου, τὸν ὅποιον οἱ κύριοι βέβαια θὰ γνωρίζουν, δὲν εἶδα ὀρεκτικώτερον.

Ὁ ἰατρὸς Ἀρδύ, ὅστις ἐτέρπετο ἐκ τῶν κω-

μικῶν τρόπων τοῦ διδάκτορος, ἀνέλαθεν ἐκφρασιν μορφῆς λίαν σοβαρῆν.

— Ὁ προίγκιπος Κρακαρέσκος! εἶπεν, ὑποκρινόμενος ὅτι ἀναζητεῖ κατ' ἐν τῇ μνήμῃ του Καὶ ποῦ εὐρίσκαται αὐτὸς ὁ προίγκιπος, φίλε μου;

— Ποῦ εὐρίσκαται κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν, κύριε, δὲν γνωρίζω. Ὅτε ὅμως ἐσπουδάζαμεν μαζὶ εἰς Παρισίους (τὴν φαινήν πόλιν, κατὰ τὴν ἐκφρασιν τοῦ ποιητοῦ, τῆς ὁποίας διετήρησα συμπαθεστάτην ἀνάμνησιν) ἡμεῖθα ἀχώριστοι... Ἐκπλήττομαι δὲ τῇ ἀληθείᾳ πῶς κύριοι διακεκριμένοι ὅπως ὑμεῖς δὲν ἠκούσατε νὰ γίνεταί λόγος περὶ αὐτοῦ.

— Φαίνεται ὅτι δὲν ἀνήκομεν εἰς τὴν αὐτὴν κοινωνικὴν τάξιν, εἶπεν ὁ πονηρὸς ἰατρὸς.

— Ὁ φίλος μου Κρακαρέσκος, κύριε, εἶπεν ὁ Ἀριστομένεος λαμβάνων στάσιν μεγαλοπρεπῆ, ἀνήκεν εἰς τὸ ἄθος τῆς κοινωνίας, εἰς τὸ Tout-Paris, κύριε. Ποῖος δὲν ἤκουσε νὰ γίνεταί λόγος περὶ τῆς πολυτελείας, περὶ τῆς κομψότητός του; καὶ ἡ πνευματικὴ του ἀξία δὲν ἦτο διόλου κατωτέρα ἀπὸ τὰ ἄλλα ἦτον σημαντικὰ προτερήματα, δι' ὧν ἡ φύσις τὸν εἶχε διαψιλῶς προικίσει... Ὁ Κρακαρέσκος καὶ ὁ Γαργαρίδης ἦσαν γνωστοί, μάλιστα γνωστοί, μάλιστα δεσποινίς, μάλιστα κύριοι, γνωστοὶ εἰς τὸ βουλευτῆρ τῶν Ἰταλῶν, εἰς τὴν καταρράκτην τοῦ δάσους τῆς Βουλώνης, διὰ τὴν ἐξαιρετικὴν χάριν τῆς ἐνδυμασίας τῶν καὶ τὴν λαμπρότητα τῶν ἀμαξῶν τῶν.

— Διάβολε;... εἶπες λοιπὸν καὶ ἀμάξι;

— Ναι, κύριε, εἶπεν ὁ Γαργαρίδης μετὰ τόνον φωνῆς ἀσταθρῆν. Εἶχα ἓνα ζευγάρι ἄλογα τοῦ κελτικώτερου εἶδους, τὰ ὅποια μοῦ ἐστοίχιζαν εἰκοσι χιλιάδας φράγκα τὸ ἓνα.

— Τὴν τελευταίαν φράν ὅπου σὲ εἶδα ἐνθυμοῦμαι, νομίζω, νὰ μοῦ εἶπες ὅτι ἐστοίχιζον χίλια πεντακόσια φράγκα τὸ ζευγάρι, εἶπεν ὁ δόκτωρ γελῶν.

— Ἔστω, κύριε, μάλιστα... Ἀδιόφορον, αὐτὸ εἶνε μίαν ἀσήμαντος λαπτομέρεια. Ὑπολογαγέ μου ἐπιτρέψατε εἰς παλαιὸν στρατιωτικὸν νὰ σας ἀποκαλέσῃ μετὰ αὐτὸ τὸ ὄνομα, τὸ ὅποιον τοῦ ὑπενθυμίζει τοὺς εὐτυχεῖς καιροῦς, καθ' ὅς

ἔφερε τὴν στρατιωτικὴν στολὴν) εὐαρεστήθητε νὰ πάρτετε ὀλίγην ἀπὸ αὐτὴν τὴν σάλτσαν, τὴν ὁποῖαν ἰδιοχειρῶς κατεσκεύασα. Μὲ αὐτὴν γίνεται ὀρεκτικωτέρᾳ ἡ γαστρὶς τοῦ φαγητοῦ τοῦτου, τοῦ ἀρκετὰ ἀνόστου πράγματι, ὅπως δικαιοτάτα παρετῆρει πρὸ ὀλίγου ὁ κύριος, ὅταν δὲν κροτυεῖται ἐπαρκῶς.

— Ἐλα, Ἀριστομένη!... κάμε καὶ λίγην σιωπὴν, παρακαλῶ!... μὰς ἐσχότιδες! εἶπε τέλος ὁ Μαυρίκιος ἀνυπομονῶν.

— Σιωπᾶν, κύριε. Δὲν εἶμαι ἐξ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι χρειάζεται ν' ἀκούσων δύο φορές μίαν ἐπίπληξιν. Πάντοτε εὐαίσθητος ὡς πρὸς τὸ ζήτημα τῆς τιμῆς, γνωρίζω τὴν θέσιν μου καὶ δὲν τρέχω τὸν κίνδυνον νὰ μὲ βάλουν ἄλλοι εἰς αὐτήν. Ὁ καυμένος ὁ πατὴρ μου, ὅστις ἦτο κάλλιςτος ἄνθρωπος, πολλάκις τὸ ἔλεγεν εἰς τὸν γέροντα πρίγκιπα Κρακαρέσκου (ὅστις ἦτο φίλος του, ὅπως ὁ υἱὸς του ἦτο φίλος ἰδικὸς μου): «Ὁ Ἀριστομένης ἔχει τὰ ἐλαττώματα τῆς φυλῆς του, εἶνε ὑπερήφανος, ὀρηκτικός, ὀξύθυμος· ἀλλ' ἡ ἀγερωχία του θὰ τὸν προφυλάξῃ ἀπὸ ἀγενέστερα ἐλαττώματα καὶ οὐδέποτε θὰ εὐρεθῇ εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν, ὥστε νὰ τοῦ ἀποτείνωσιν ἐξευτελιστικὴν ἐπίπληξιν...» Ἡ ἔχει κανεὶς ἀξιόπρεπειαν ἢ δὲν ἔχει διόλου· δὲν εἶνε ἀλήθεια, κύριε;

— Θὰ σεβδρισθῶμεν μόνον μας, εἶπεν ἡ δεσποινὶς Κερδίκ, διακόπτουσα τὴν ὀρηκτικὴν φλυαρίαν τοῦ ὑπηρετοῦ. Πήγαινε νὰ ἐτοιμάσῃς τὸν καφέν, Ἀριστομένη, καὶ νὰ ἔλθῃς ὅταν θὰ σε προσκαλέσωμεν.

— Καλὰ, δεσποινίς. Ἀλλ' ἡ δεσποινίς ἄς μοῦ ἐπιτρέψῃ νὰ τῆς παρατηρήσω, ὅτι δὲν θ' ἀνήγγελλα τὸ πρόγευμα, ἂν δὲν ἤθελον εἶναι τὰ πάντα ἐτοιμα. Καὶ εἰς τοῦ φίλου μου, τοῦ πρίγκιπος Κρακαρέσκου...

— Πήγαινε λοιπόν!... εἶπεν ὁ Μαυρίκιος χάνων πλέον τὴν ὑπομονήν.

Ἐπὶ τὴν ἐπιπέσειν εὐσεβάστως καὶ ἀπλήθην ἀξιοπροσέπων. Ὁ ὑπολοχαγὸς Γκυγιὼν δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὸν γέλωτα.

— Τί περίεργος ἄνθρωπος! Καὶ ποῦ τὸν εὐρετε αὐτὸν τὸν μαργαρίτην; Μήπως τὸν ὄφειλετε εἰς τὴν σύστασιν τοῦ πρίγκιπος Κρακαρέσκου;

— Φεῦ! ἀπάντησεν ὁ Μαυρίκιος γελῶν καὶ αὐτὸς, ἐμὲ αὐτὸν πρέπει νὰ αἰτιῶμαι διότι ἔφερα ἐδῶ αὐτὸν τὸν ἀνυπόφορον φλύαρον. Μὰς προσκολλήθη κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἀναχωρήσεώς μου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τόσον μὰς ἐστενοχώρησε, τόσον ἐξῆρε τὰ προτερήματά του ὡς ξενικοῦ, διερμηνέως, ἠιόχου, ἀρχιμουσικοῦ τοῦ Χάν τῆς Ἀστάρης, διδάκτορος τῆς νομικῆς τῆς σχολῆς τῶν Παρισίων, φίλου τοῦ πρίγκιπος Κρακαρέσκου καὶ δὲν ἐνθυμούμαι τί ἄλλο... ὥστε

εἶχα τὴν ἀδυναμίαν νὰ τὸν παραλάβω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου.

— Δὲν λέγεις τὸν κυριώτερον λόγον, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη. Ὁ πτωχὸς αὐτὸς ἀπέθνησκε τῆς πείνης, κύριε, καὶ ὁ ἀδελφός μου δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν ἀφήσῃ εἰς τὴν δυστυχίαν, ἀφοῦ εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν μας εἶχεν ὄχι προσφέρει ἀλλ' ἐπιβάλλει τὰς ὑπηρεσίας του. Ἀλλὰ τέλος πάντων ἔχει μὲν τὰ ἐλαττώματά του, ἔχει ὅμως καὶ προτερήματα, ὅπως ἔλεγεν ὁ «καυμένος ὁ πατὴρ του» ὁ μακαρίτης. «Ὁ Ἀριστομένης δὲν εἶνε ἀνίκανος», τὸ ὅποσον σημαίνει ὅτι εἰς ὅλα καταπιάνεται.

— Ἐμὲ μοῦ φαίνεται αὐτὸς ὁ ὑπηρετὴς διασκεδαστικώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλον, εἶπεν ὁ ὑπολοχαγός.

— Αἱ! σὰς βεβαιῶ ὅτι τὸν βαρύνεται κανεὶς πολὺ γρήγορα, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος μετὰ στεναγμοῦ. Ἐν τούτοις προθύμως ἀναγνωρίζω ὅτι ἔχει πλεονεκτήματα πολὺτιμα δι' ἐπιχειρήσῃν οἷα ἡ ἰδικὴ μας... ἂν κατῴρθωνε μόνον νὰ μὲνῃ ἄρῳνος ἐφ' ὅσον καιρὸν θὰ διαρκέσῃ αὐτὴ, καμμίαν ἐπίπληξιν δὲν θὰ τοῦ ἀπέτεινα.

— Τί τύραννος εἶσαι! ἀνέκραξεν ἡ Αἰκατερίνη.

— Ἄς μὴ λησμονήσωμεν ἐν τούτῳ, ἀφοῦ ὁ λόγος εἶνε περὶ τοῦ ἐνδόξου μαγεῖρου μας, ὑπέλαβεν ὁ Μαυρίκιος, νὰ ἀποκαλύψωμεν εἰς τοὺς κυρίους, ὅτι ἂν ἀνέλαθε σήμερον μετ' ἐκτάκτου ἐπιμελείας τὰ μαγεϊρικὰ καθήκοντα, δὲν τὸ ἔπραξε χάριν ὑμῶν, ἱατρεῖ, οὔτε χάριν ἡμῶν, ἀλλ' ἀποκλειστικῶς πρὸς τιμὴν τοῦ ὑπολοχαγοῦ Γκυγιὼν.

— Ἀλήθεια; εἶπεν οὗτος γελῶν.

— Μοὶ εἶπεν ἐμπιστευτικῶς, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη, ὅτι τὰ μάλιστα ἐκολακείετο προκειμένου νὰ ὑπηρετήσῃ ἀξιοματικῶν τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ καὶ μάλιστα τοῦ ἱππικοῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὑπηρετήσεν ἐν Ἀλγερίᾳ.

— Καὶ ποῦ δὲν ὑπηρετήσῃ; καὶ τί δὲν ἔκαμεν; ἀνέκραξεν ὁ Μαυρίκιος. Ἐχει τὴν μονομαχίαν νὰ μὴ ἀκούσῃ νὰ γίνεταί λόγος περὶ ἐπαγγέλματος τινος χωρὶς νὰ εἴπῃ ὅτι καὶ αὐτὸς τὸ ἐξήσκησε, νὰ μὴ ἀκούσῃ περὶ προσώπου τινὸς ἐπιφανοῦς, χωρὶς νὰ εἴπῃ ὅτι τὸ γνωρίζει, νὰ μὴ ἀκούσῃ περὶ τινος συμβάντος, εἰς τὸ ὅποσον νὰ μὴ ἦτο αὐτὸς ἐκ τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων.

— Καὶ τὸ περιεργότερον, εἶπεν ἡ Αἰκατερίνη, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε ἀληθῆ ὅσα διηγεῖται.

— Ὡς καὶ αὐτὰ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Κρακαρέσκου; ἠρώτησεν ὁ ὑπολοχαγός;

— Ὡς καὶ αὐτὰ!... Ἀλλ' ἰδοὺ ὁποῦ φέρει τὸν καφέ. Ἐλα Μαυρίκιε, ἄρῃσέ τον τὸν καυμένον νὰ φλυαρήσῃ λιγάκι, ἀφοῦ αὐτὸ τόσον τὸν εὐχαριστεῖ. Δὲν εἶμεθα ἡμεῖς ἐδῶ ἀπὸ τὸ Τουτ-Paris, εἶμαι δὲ βεβαιότατος ὅτι οἱ κύριοι ἐδῶ θὰ συγχωρήσωσι τὴν οἰκειότητα τοῦ πολυτεχνῆ σου.

— Ἰδίως ἀφοῦ ὑμεῖς ἀναλαμβάνετε τὴν ὑπεράσπισίν του, φιλάτῃ δεσποινίς Αἰκατερίνη, εἶπεν ὁ ἀγαθὸς ἱατρός, συγκινηθεὶς ἐκ τῆς ἐπιεικειῆς καὶ τῆς πραότητος τῆς νεανίδος.

Αὕτη ἐμειδίασε μὲ τὸ σύνθημα αὐτῆ ἐπίχαρι μειδίχμα καὶ ὁ Ἀριστομένης προχωρῶν μὲ ἦθος προσβληθείσης ἀξιοπροσέπειας παρέθηκε τὸν καφέ, ὅστις πράγματι ἦτο ἐξαιρετός.

Τὸν συνεχάρησαν διὰ τοῦτο καθὼς καὶ δι' ὅλον τὸ πρόγευμα· αὐτὸς δὲ ἱλαρυνόμενος αἴφνης ἤρχισε μετὰ νέας ζέσεως τὰ ἀνέκδοτά του περὶ τοῦ πρίγκιπος Κρακαρέσκου, περὶ τοῦ φοιτητικοῦ τοῦ βίου, περὶ τοῦ συντάγματος τῆς Ἀφρικῆς κτλ. Κατὰ τὸν ῥοῦν τοῦτον τῆς φλυαρίας του ἀπεκάλυψεν εἰς τὸ ἀκροατήριόν του, ὅτι κατήγετο κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἐκ τοῦ Ἀριστομένης, βασιλέως τῆς Μεσσηνίας, ἐπέδειξε τὰ διπλώματά του, ἅτινα πάντοτε ἔφερον ἐπάνω του καὶ προσέθηκεν ὅτι ἐπὶ ἓνα ὀλόκληρον χειμῶνα κατεκλίνετο ὑπὸ τὰς γεφύρας τῶν Παρισίων.

— Ἄ!... ἂν μ' ἔβλεπεν ὁ καυμένος ὁ πατὴρ μου τότε!... ἀνέκραξεν ἀποκομίζων πάντα τὰ λείψανα τοῦ συμποσίου, χωρὶς νὰ λησμονήσῃ τίποτε.

Καὶ τοποθετηθεὶς εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ὑπὸ δένδρον τι ἔθεσθη μετ' ὀλίγον καταβροχθίζων τὸ παρ' αὐτοῦ παρασκευασθὲν πρόγευμα. Μετ' ὀλίγα λεπτὰ τὰ ἐντελῶς κενὰ πινάκια καὶ τινα κόκκαλα παρεροισμένα ἐπὶ παροψίδος ἐμαρτύρουν περὶ τῆς ἐξαιρετοῦ ὀρέξεως τοῦ ἀπογόνου τούτου ἠρωτικῆς γενεᾶς...

Κεφάλαιον Γ'.

Εἰς τὴν τάφρον

— Λοιπόν, εἶπεν ὁ ἱατρός ἀφοῦ ἐπιε τὸν καφέν του, δὲν εἶνε καιρὸς νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν τάφρον; Βλέπω ὅτι ὁ Γκυγιὼν φλέγεται ἐκ τῆς ἀνυπομονησίας, περὶ ὑμῶν δὲ εἶνε γνωστὸν ὅτι ἡ ψυχὴ σας εἶνε θαμμένη ὑπὸ τὸν ὑπ' ἀριθ. 2 σωρόν.

— Ἄν ὁ κ. Γκυγιὼν εἶνε αὐτῆς τῆς γνώμης, εἶμεθα ἐτοιμοί, ἀπάντησεν ὁ Μαυρίκιος μειδιῶν καὶ χωρὶς ν' ἀποκρούσῃ τὴν κατηγορίαν τοῦ ἱατροῦ Ἀρδύ.

— Εἶμαι πρόθυμος, εἶπεν ὁ ὑπολοχαγός. Πράγματι ὁ ἱατρός δὲν ἐχαρακτήρισεν ὑπερβολικώτερον τὴν ἐπιθυμίαν, ἢν αἰσθάνομαι ὅπως ἴδω τὰς ἐργασίας σας.

— Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει ἀκόμη τίποτε ἀξιοθέατον, εἰμὴ μόνον οἱ χειρότεροι ἐξ ὅλων τῶν ἐργατῶν τοῦ κόσμου, ἀνασκάπτοντες ὅπως ἡμποροῦν, ἀλλὰ ὅπως ἡμποροῦν χειρότερα, τὰς χαραχθεῖσας τάφρους, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος μετὰ στεναγμοῦ. Ὅπως δὴ ποτε ὅμως ἄς ὑπάγωμεν. Ἄν δὲν κατωρθώσωμεν ἀκόμη ν' ἀνασκάψωμεν τίποτε ἀξίον λόγου, ἡ θέσις ὅμως εἶνε ἀξιοθέατος·

ἄλλως τε καὶ οἱ ἐργάται δὲν εἶναι ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ὁποῖους ἡμπορεῖ τις ν' ἀφίηθ' ἐπὶ πολλὴν ὄραν ἄνευ ἐπιτηρήσεως.

— Δὲν εἴσθε εὐχαριστημένος ἀπὸ τοὺς ἐργάτας σας; ἠρώτησεν ὁ ὑπολοχαγός Γκυγιὼν βαδίζων παρὰ τὸν Μαυρίκιον, ἐνῶ ἡ Αἰκατερίνη καὶ ὁ ἱατρός προπορεύοντο κατὰ τινα βήματα.

— Εἶνε ἀγέλη ἀχρεῖα, ἄνθρωποι τοὺς ὁποῖους πρέπει τις νὰ διευθύνῃ μὲ τὴν ἀπειλὴν εἰς τὸ στόμα καὶ μὲ τὸ ῥαβδί εἰς τὸ χεῖρ· οἵτινες θεωροῦσιν ὡς ἱερώτατον αὐτῶν καθήκον νὰ σταυρῶνται τὰ χεῖρα, ἄμα ἰδοῦν τὸν κύριόν των νὰ στρέψῃ τὰ νῶτα. Εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις τοποθετοῦσιν ἓνα ἐκ τῶν ἰδικῶν των διὰ νὰ κατοπτεῖν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον μακρόθεν τὰ λευκὰ κρᾶνη. Σπεύδουν τότε καὶ ἀναλαμβάνουν τὸ ἔργον των μὲ τὸ πλέον ἐνάρετον ἦθος τοῦ κόσμου.

— Κατηραμένη γενεά!

— Καὶ πάλιν εἶμαι πολὺ εὐτυχὴς διότι τοὺς ἔχω, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχουν ἄλλοι. Ἰδοὺ ἂν θέλετε νὰ λάβετε ἰδέαν περὶ τοῦ ὅφους τῶν προκηρύξεων τὰς ὁποίας τοὺς ἀπευθύνω τὸ πρωὶ κατὰ τὴν ἐναρξίν των ἐργασιῶν καὶ τὴν ἐσπέραν ὅτε σχολιάζου, ἀκούσατε:

«Ἄνδρες ἐκ Διζφουλ καὶ ἄλλων χωρῶν! Λόρις, ποιμένες!... Ἀραβες νομάδες, τῶν ὁποίων δὲν γνωρίζω τὸ ὄνομα! Μάθετε ὅτι ὑπάρχουν ἐδῶ τουφέκια καὶ τὰ τουφέκια ταῦτα εἶνε γεμάτα!...» Ἐννοεῖται ὅτι κατακλιόμεθα μισοειδυμένοι, μὲ τὸ τουφέκι καὶ τὸ ρεβόλβερ κοντὰ μας, διότι πρόκειται νὰ μὴ μὰς καταλάβουν ἀπροετοιμάστους.

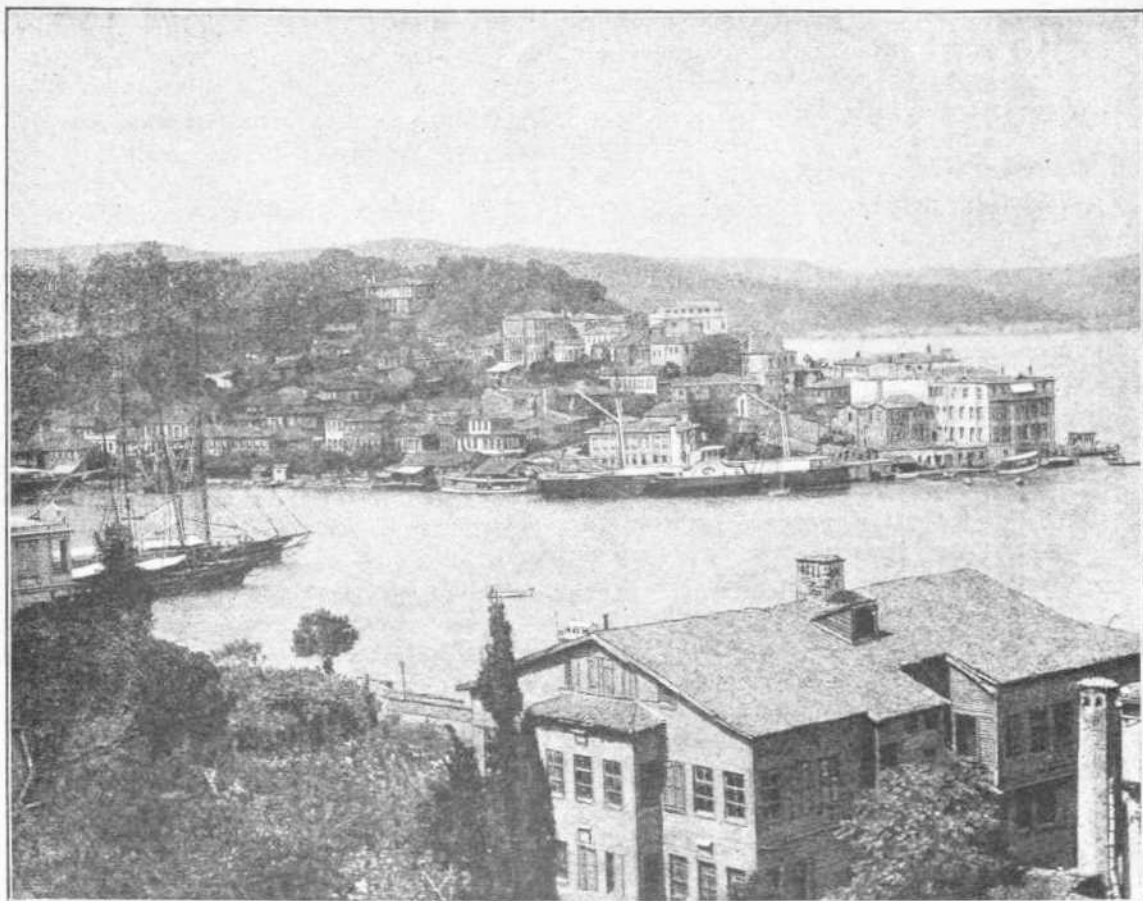
Αἱ σκηναὶ ἀπειχον ὀλίγον ἀπὸ τῆς τάφρου, διὸ δὲν ἐβράδυναν νὰ φθάσωσι μέχρι τῶν ἐργατῶν

Ὁ κ. Κερδίκ εἶχε κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν συνηθροισμένους ὑπὸ τὰς διαταγὰς του (ἀντὶ πόσων προσπαθειῶν!) ἑκατὸν περίπου ἐργάτας, ἀνήκοντας εἰς τρεῖς διαφορετικὰς φυλάς καὶ ἐργαζομένους παραπλευρῶς ἀλλήλων, χωρὶς ποτὲ ν' ἀναμιχθῶσιν.

Οἱ Διζφουλῆδες, οἱ ὀλιγώτερον πετροκισμένοι ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ οἱ ἠλιθιώτεροι τῆς ὀμάδος, ἦσαν μικρόσωμοι, ἀσθενικοί, καχεκτικοί, ἔχοντες χροιάν ῥυπαρῶς μέλαιναν καὶ δυσειδεῖς τοσοῦτον ὥστε νὰ προξενῶσι φόβον.

Ἡ Αἰκατερίνη εἶχε σταματήσῃ ἀναμένουσα τὸν ἀδελφόν της καὶ τὸν ἀξιοματικόν, τοὺς συνώδευσεν δὲ ἐξελθούσα τὰς διαφορούς ἐθνικότητας τῶν ἐργατῶν εἰς τὸν ὑπολοχαγόν, ἐνόσω διήρχοντο πρὸ αὐτῶν. «Αἱ γυναῖκες των, εἶπεν, ἔχουσι καὶ τοῦτο τὸ ἰδιάζον, ὅτι αὐταὶ δὲν κἀμουν καμμίαν ἐργασίαν».

— Προνόμιον σπάνιον μεταξὺ τῶν βαρβάρων λαῶν, ὅπου ἡ γυνὴ εἶνε ἡ ὑπηρετριά, ἡ δούλη

ΤΟ ΣΤΟΜΙΟΝ ΤΟΥ ΒΟΣΠΟΡΟΥ

καί σχεδόν εἶπεν τὸ φρονητὴν ζῶον τοῦ οἴκου, εἶπεν ὁ ἰατρός.

— Ἄλλ' ἢ εἰς τὸ στρατόπεδον εἰσοδος εἶνε ἀπηγορευμένη εἰς αὐτάς τὰς κυρίας. Φαίνονται ὅμως πάντοτε πέντε ἢ ἕξ ἀπὸ αὐτὰς περιφερόμεναι εἰς τὰ περίεξ ἢ στεκόμεναι εἰς ὄψωμά τι παραμονεύουσαι καὶ τὰ ἐλάχιστα κινήματά μιν με βλέμμα περιέρχου καὶ ἔτοιμαὶ νὰ ἐπιπέσωσι καὶ νὰ λευκατήσωσιν ὅ, τι δὴποτε ἀντικείμενον ἀφθὴ ἀνεπιτήρητον.

— Πρέπει νὰ τὰς ἰδῇ κανεὶς, προσέθηκεν ὁ Μικρὸς, ὅταν κρύπτουσιν τὰ κλοπιμαῖά των με κίνημα πηθήκου ὑπὸ τὸ ταυτὸρ αὐτῶν, τὸ στρατομάκονον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει διὰ νὰ σκεπάζωσι τὸ ἄχαι σῶμά των, καὶ ἔπειτα νὰ κροῦνται τὸ ἐγγλέμα με ἀταραξίαν, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμῆν συλλαμβάνονται ἐπ' αὐτοφώρῳ.

— Αὐτοὶ ἐδῶ ὅμως εἶνε ἀρετὰ ὄρασις ἀνδρῶν, εἶπεν ὁ ἀξιωματικός.

— Οἱ ἄρα... Εἶνε χειρότεροι καὶ ἀπὸ τοῦ Διζφουλῆδες. Εἶνε κατ' ἐπιφάνειαν μόνον καλλίτεροι. Εἶνε ἀλκῆς ὅτι εἶνε ὀφθαλμοί, βωμάλῃν, εὐσωμοί. Ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ὀφθαλμοῦ των καὶ τὴν μακρὰν των γενειάδα εὐχερῶς αναγνωρίζου-

ται ὅτι ἀνήκουσιν εἰς τὴν καθαρῶς περσικὴν φυλὴν τῶν Φάρ. Κατ' οὐδένα τρόπον δὲν ἐννοοῦσι νὰ συγχρωτισθῶσι με τοὺς εἰδεχθεῖς Διζφουλῆδες. Ἄντι νὰ κατοικῶσιν ὡς αὐτοὶ εἰς τὴν πρώταν τυχοῦσαν τρύπαν, πλέκουσι λίαν φιλοκάλως τὰς καλύβας των ἐκ χλωρῶν κλάδων, ἐνῶ δὲ οἱ ἄλλοι τρέφονται ἀπὸ ἐλεεινὰ ἀποφάγια, αὐτοὶ τρώγουσι κρέας ἀρνίου, ἡρῆζιον καὶ αὐγά. Ἡ ἐνδυμασία των, ὡς βλέπετε, εἶνε καλλιτέρα ἀπὸ τὴν τῶν ἀθλίων συντρόφων των. Ἄλλ' εἶνε ἴσως ἀκαθίστητοι αὐτῶν, τρέμουσι περισσότερο πρὸς τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, εἶνε ἀσθενέστεροι περὶ τὴν ἐργασίαν καὶ δὲν ἔχουσιν ὅπως οἱ Διζφουλῆδες τὴν θρησκευτικὸν φανατικόν, τὸν συντελοῦντα ὅπως ὑπομείνωσι τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς...

— Ὡς πρὸς αὐτοὺς ἐδῶ, εἶπεν ὁ ὀπολοχαγὸς ὅτε ἐρθεσε πρὸ τῆς τρίτης ὁμάδος, δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ ἐρωτήσω τίνας εἶνε. Γνωρίζω τοὺς Ἄραβας, διὰ τὰς ἀμαρτίας μου. Εἶνε περίεργον πῶς κατὰ πᾶσαν ἐποχὴν καὶ εἰς πάντα τόπον ἡ φιλὴ αὐτῆ μὲνει πάντοτε ἡ ἰδίᾳ!

— Ναί, ἀπήντησεν ὁ Μικρὸς, τοιοῦτοι ἦσαν οἱ νομάδες Ἄραβες τοῦ ἀρχαίου Ἀδριαῦ. Τοιοῦτοι καὶ οἱ ἀκατάσχῆτοι ἵππεῖς τοῦ Μωά-

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

μεθ, πλὴν ἂν ἡ φυλὴ των διασώζῃ τὰ ἐξωτε-
ρικά σημεῖα, ἅτινα πανταχοῦ εἶνε εὐδιάγνωστα,
τὰ εὐρογετήματα τὰ ὀφειλόμενα εἰς τὴν ἐκπο-
λιτιστικὴν ἐπίδρασιν τοῦ Κοραϊοῦ, ἐδῶ σχεδὸν
ἐξηλείφθησαν. Εἶνε περισσώτερον δύσνοος ἀπὸ τοὺς
Λήρις, ψεύσται δὲ καὶ σκληροὶ καὶ λησταὶ ὅσον
καὶ οἱ Διζφουλῆδες.

— Ἄς προσθέσωμεν ὅμως, διὰ τὰ ἡμεῖς δι-
καιοὶ, ὅτι γνωρίζουν νὰ κλέπτουν με ἀξιοπρέ-
πειαν καὶ νὰ ψεύδονται με εὐγένειαν, εἶπεν ἡ
Αἰκατερίνη. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν χειρίστων ἐλατ-
τωμάτων των, δεικνύουσι κάποιον μεγαλεῖον
καὶ ὁσάκις τις ἀναγκάζεται νὰ τοὺς ἐπιπλήξῃ
διὰ τὴν κατωτέραν ποιότητα τῆς ἐργασίας των,
καουσιῶς τοῦ ἐπέρχεται ἡ σκέψις, ὅτι ἡ φύσις
τοὺς προῦρισε νὰ κυβερνώσι μᾶλλον παρὰ νὰ
ὕψωσιν.

— Ναι, εἶπεν ὁ Λουδοβίκος Γκυγιὼν σκε-
πτικός, πρέπει νὰ ἡμεῖς δικαιοὶ πρὸς αὐτοὺς
τοὺς ἀπίστους· γνωρίζουν νὰ συνδυάζουν με τὰ
ἐλαττώματά των ἀρετὰς εὐπατριδῶν. Ἡ περὶ
τὴν λεηλασίαν ὁρμὴ των μετριάζεται ἀπὸ τὴν
ἐλευθεριότητα ἢ σκληρότητα των δὲν ἀποκλίνει
τὴν ἱπποτικὴν γενναϊότητα. Γινώσκουν νὰ ἐξα-
σκῶσιν εὐγενῶς τὴν φιλοξενίαν καὶ ἡ λιτότης
των δὲν ἐξισούται εἰμὴ πρὸς τὸν ἔρωτα αὐτῶν
πρὸς τὴν ἀνεξαρτησίαν.

— Εὐγε! εἶπεν ὁ ἰατρός. Αὐτὸς εἶνε πανη-
γυρικός τέλειος· ὁμολογῶ ὅμως ὅτι δὲν ἤλπιζα
διόλου νὰ τὸν ἀκούσω ἀπὸ τὸ στόμα σου.

— Ἐνοχος εἶνε ἡ δεσποινίς, διότι αὐτὴ ἤρ-
χισε πρώτη, εἶπεν ὁ ὑπολοχαγὸς ἐντρεπόμενος
ὀπισθοῦν.

Κατ' ἐκεῖνην τὴν στιγμήν εἰς τῶν ἀρχηγῶν
τῶν ἐργατῶν ἐπλησίασε πρὸς τὸν ὄμιλον ἀναγ-
γέλλων ὅτι ἐπεθύμει νὰ συμβουλευθῇ τὸν *Χακίμ-
μπαση* (ἀρχίατρον). Διότι ἡ ἀφίξις τοῦ ἰατροῦ
Ἄρδῦ εἶχε παρατηρηθῆ, πάντες δὲ ἐβασάνιζον
τὸν νοῦν των ὅπως εὕρωσι τίνα συμβουλήν νὰ
ζητήσωσι παρ' αὐτοῦ.

— Στοιχηματίζω, εἶπεν ὁ ἰατρός, ὅτι πρό-
κειται περὶ ἀσθενοῦς τινος τετραπόδου. Μοῦ
φέρουν ἐδῶ ἀδιακρίτως ἀνθρώπους καὶ ζῶα. Ποῖος
δὲν ἔμπορεῖ ἀπὸ τοὺς δικούς σου, Μιρζά-Ἀβδούλ-
Νάιμ; Ὁ υἱός σου, ἡ γυναῖκά σου, τὸ βῆδι σου
ἢ ὁ γαϊδάρός σου;...

— Με συμπάθειο, *ρακίμ*, τὸ βολόγι μου δὲν
πηγαίνει καλὰ, ἀπήντησεν ὁ Μιρζάς ἐξάγων
ὑπερφάνως ὀγκῶδες ὀρολόγιον, φρικτὸν δείγμα
τῆς ἐλθετικῆς ὀρολογοποιίας, ἀγορασθὲν εἰς κά-
ποιαν ἀγορὰν τῆς Βασσόρας καὶ ἀξίζον μάλιστα
πέντε φράγκα, ἀλλὰ τοῦ ὀροῦ ἡ ἐμπάνσις
ἐξῆψε τὴν ἀπληστίαν καὶ τὸν θαυμασμὸν εἰς τὰ
ὄμματα ὅλων τῶν περιεστώτων.

— Γὰρ νὰ ἰδοῦμεν τὸν ἀσθενῆ, εἶπεν ὁ ἰατρός
χωρὶς νὰ ἐκπλαγῇ διὰ τὴν ἀλλόκοτον αὐτῶν

συμβουλήν. Τί ἔχει τὸ ὀρολόγι σου; πηγαίνει
ἐμπρός; πηγαίνει ὀπίσω;

— ὦ! αὐτὸ δὲν θὰ ἦτο τίποτε. Ἐσταμάτησεν
ἐδῶ καὶ ὀλίγον καιρὸν. Εἶνε τώρα ὀκτὼ μέραις
ὅπου ἐνῶ τὸ ἐσῆκωνα, ἔκαμε *κράκ!* τοῦ κάκου
τὸ στρέφω καὶ τὸ ξανκστρέφω δὲν κάμνει τίποτε.
Δὲν θέλει νὰ μὰς εἰπῇ τὴν ὥραν.

— Τὸ πιστεύω, εἶπεν ὁ ἰατρός ἐξετάζων τὸν
μηχανισμόν· ἐσπασε τὸ μέγα ἐλατήριον.

— Μήπως ἀπέθνηκεν; ἠρώτησεν ὁ Μιρζάς τε-
θλιμμένος.

— Θὰ τὸ ἀναστήσωμεν. Ἡ δεσποινίς Αἰκα-
τερίνη θ' ἀναλάβῃ αὐτὴν τὴν ἐργασίαν, ἀλήθεια;
Πρέπει ὅμως νὰ δείξῃς τὴν εὐγνωμοσύνην σου
ἐργαζόμενος γερά.

— Σὰς τὸ ὑπόσχομαι, *ρακίμ*, ἀνέκραξεν ὁ
Μιρζάς παραγορηθεὶς, ἐνῶ ηκούοντο πολλοὶ ἐκ
τῶν περιεστώτων ψιθυρίζοντες με εἶδος τι τρό-
μου ἀνκμειγμένου μετὰ θαυμασμοῦ.

— Οἱ Φράγχοι εἶνε μεγάλοι μάγοι!

— Πῶς! εἶπεν ὁ ὑπολοχαγὸς Γκυγιὼν, οὐχί
ὀλιγώτερον τῶν ἀφελῶν ἰθαγενῶν ἐκπληττόμε-
νος, μετὰ τῶν ἄλλων γνώσεών σας γνωρίζετε
καὶ τὴν ὀρολογοποιίαν, δεσποινίς!

— Ὅταν κανεὶς διάγῃ βίον στρατοπέδου,
πρέπει νὰ κάμῃ ἀπ' ὅλα. Ἄλλως τε αἱ περὶ
τὴν ὀρολογοποιίαν γνώσεις μου περιορίζονται εἰς
τὸ νὰ τοποθετῶ ἐν ἐλατήριον καὶ νὰ κινῶ εἰς τὰ
ἐμπρός ἢ εἰς τὰ ὀπίσω τὸν κανονιστήρα. Ἀλλὰ
καὶ τοῦτο μόνον φθάνει, ὡς βλέπετε, διὰ τὰ
θεωροῦμαι μάγισσα. Ὅσάκις ἔρχεται ὁ ἰατρός
Ἄρδῦ με ἀντικαθιστῶ ἕνεκα τῆς ιδιότητός του
ὡς *ρακίμ*· ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀπουσίαν του ἐμὲ
συμβουλευόνται καὶ εἰς ἐμὲ ἀπόκειται νὰ θερα-
πέσω ὄχι μόνον τὰ παρόντα δεινὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ
μέλλοντα τῶν ἐργατῶν.

— Καὶ ἐξασκεῖ αὐτὸ τὸ ἔργον τόσο ἐπιτηδεύων,
σὰς διαβεβαιῶ, ὡς νὰ ἦτο δευτεροετής ἐσωτερικός
τοῦ νοσοκομείου, εἶπεν ὁ ἰατρός. Προσθέσατε εἰς
ταῦτα καὶ τὴν ἀνεξάντλητον γενναϊότητα περὶ
τὸ χορηγεῖν φάρμακα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἀποστο-
λῆς καὶ θὰ ἐνοήσατε δικαί· οἱ Φράγχοι περι-
στοιχίζονται ἐδῶ ἀπὸ τόσο γόητρον.

— Γόητρον, τὸ ὅποιον ἀρκεῖ ἂ κλονίζεται, φο-
βοῦμαι, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος ὀπισθοῦν περιφρονῶν.
Εἶνε εὐκολὸν νὰ διακρίνῃ τις ὅτι θὰ ἔρκει μηδα-
μινὴ τις ἀφορμὴ, διὰ τὰ ἀνάψῃ ἡ στάσις μετα-
ξὺ αὐτῶν τῶν ἀνοήτων δεισιδαιμόνων.

— Ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατόν νὰ γείνη ἐνέργειά
τις πρὸς τὸν Σάχην;... ἠρώτησεν ὁ ὑπολοχαγός.
Με καμμιά δεκαριά τακτικούς στρατιώτας...

— ὦ! δὲν φοβοῦμαι τὴν ἀνδρείαν των ἀπῆν-
τησεν ὁ νεαρὸς ἀρχαιολόγος. Ὁ τρόμος μου εἶνε
ἡ διακοπὴ τῶν ἐργασιῶν. Ἀπὸ στιγμῆς εἰςστιγ-
μὴν ἔμπορεῖ ν' ἀρνηθῶν νὰ ἐξακολουθήσουν τὰς
ἀνασκαφάς... καὶ τότε θὰ μείνωμεν μόνον με

τέσσαρα χεῖρα, τὰ τοῦ ἐνδόξου Γαργαρίδη καὶ
τὰ ἰδικά μου, με εἶξ, ἂν περιλάβωμεν καὶ τὴν
Αἰκατερίνην...

— Προσθέσατε, σὰς παρακαλῶ, καὶ αὐτὰ τὰ
δύο! εἶπε μετὰ ζέσεως ὁ ὑπολοχαγὸς δεικνύων
τὰ ἰδικά του... Πολὺ θὰ ἔχαιρον ἂν τὰς ὥρας τὰς
ὁποίας θὰ διέλθω ἐδῶ, καταταχθῶ ὑπὸ τὰς
διαταγὰς σας.

— Διὰ νὰ ἀποδεχθῶ τὴν τόσο ἐλευστικὴν προ-
σφορὰν σας, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος πρέπει νὰ μοῦ
ὑποσχεθῆτε ὅτι θὰ διαμεινῆτε πολὺ περισσότε-
ρον καιρὸν μετὰξὺ ἡμῶν, εἶπεν ὁ Μαυρίκιος· ὑπὸ
αὐτὸν τὸν ὅρον σας διαβεβαιῶ ὅτι αἱ ὑπηρεσίαι
σας δὲν θὰ μὰς προσφέρωσι πολύτιμον συνδρο-
μήν. Αἱ! ἂν εἶχα μόνον δεκαπέντε Εὐρωπαίους
ἐργαζόμενους με προθυμίαν, πῶς θ' ἀπέπεμπα
γρήγορα ὅλην αὐτὴν τὴν ἀγέλην τῶν ὀχληρῶν
καὶ τῶν ἀνικάνων!...

— Πολὺ θὰ εἶμαι εὐτυχῆς, ἂν διέλθω ὀλό-
κληρον τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς ἀδείας μου
μεταξὺ ἡμῶν· αἱ δεκαπέντε ἡμέραι θὰ μοι φα-
νῶσι βραχεῖαι ἐν τῷ μέσῳ τόσο εὐχαρίστου
συντροφίας.

— Ἡ εὐχαρίστησις θὰ εἶνε ὅλη ἰδική μας,
καθὼς καὶ τὸ ὄφελος, ἀνέκραξεν ὁ Μαυρίκιος,
βλέπω δὲ ὅτι ὁ δάκτωρ Ἄρδῦ δὲν μὰς ἠπάτα
προλέγων ἡμῖν ὅτι ἐμέλλομεν νὰ συμφωνήσωμεν
κατὰ πάντα... Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι εἶμεθα πέντε,
διότι λογαριάζομεν καὶ τὸν ἰατρὸν ὡς ἰδικόν μας
δικαιωματικῶς.

— Δι' ἀνθρώπους τοὺς ὁποίους γνωρίζει τις
ἐκ γενετῆς δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς παρὰ ν' ἀνήκῃ
εἰς αὐτοὺς· ἐξ ὀλοκλήρου, εἶπεν ὁ ἀγαθὸς ἰατρός
πάντοτε φιλομειδῆς. Καὶ ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅπου
ἦλθετε εἰς αὐτὴν τὴν ὄρειαν χώραν, παιδιὰ μου,
ὁ «Βασιλεὺς τῶν Βασιλέων, τὸ Ἄσυλον τῆς
οἰκουμένης» πρέπει νὰ συλλογίζεται ὅτι ὁ Φράγ-
κος ἰατρός του πολὺ συχνὰ τοῦ κάμνει στριψῶνα.
Μὰ τὴν πίστιν μου, πάντοτε σχεδὸν φαίνομαι
εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον, προσέθηκε δεικνύων τὴν
μεταξὺ Τεχεράνης καὶ Χαμαδάν ὁδόν, καὶ αἱ
σκηναὶ εἶνε δι' ἐμὲ ἡ τακτικὴ μου κατοικία ὅσον
καὶ ἡ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ οἰκία μου.

— Καὶ ἂν εἰξεύρατε πόσον τὸ κατάλυμά μας
αὐτὸ εἶνε μελαγχολικόν, ὅταν λείπετε, ἰατρός!
εἶπε με ὕψος φιλόστοργον ἡ Αἰκατερίνη. Ἐνῶ
ὅταν εἴσθε ἐδῶ, μὰς φαίνεται ὅτι εὐρισκόμεθα
εἰς τὴν παλαιὰν πατρικὴν μας οἰκίαν.

— Ναι εἶνε ἀληθές ὅτι κ' ἐκεῖ ἠορχόμην συ-
χνά, εἶπεν ὁ ἰατρός στενάζων ἄμα καὶ μειδιῶν.

Ἄ! ἂν οἱ ἀγαπητοὶ σας γονεῖς ἔζων ἀκόμη,
πόσον θὰ ὑπερηφανεύοντο διὰ σας, μικροὶ μου
ἀρχαιολόγοι!

Ἐλάλει ἀκόμη, ὅτε εἶδον διαγραφομένην ἐπὶ
τοῦ γαλανοῦ στερεώματος τοῦ ὀρίζοντος πολυά-
ριθμον συνοδίαν ἐκ καμηλῶν, ἐξ ἡμιόνων φορτω-
μένων ἀποσκευῶν καὶ ἐκ τινῶν ἱππέων. Φανερὸν
ἦτο ὅτι διήρχετο κάποιος ταξιδιωτῆς.

— Ἐπισκέψεις εἶνε; εἶπεν ὁ Μαυρίκιος. Αὐτὴ
ἡ εὐχρηστικὴ εἶνε σπανιωτάτη εἰς τὴν χώραν
αὐτὴν καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ παραπονεθῶμεν ὅτι
ἐνοχλοῦμεθα ἀπὸ ὀχληρῶν.

— Ἴσως θὰ ἠπειλίσθε περισσώτερον, ἂν ἦτο
γνωστὸν πόσον ἡ φιλοξενία σας εἶνε ἀξιογάπη-
τος, φίλτατε κύριε, εἶπεν ὁ ὑπολοχαγός. Καὶ
τώρα ἀφοῦ ἔμαθα τὸν δρόμον τοῦ στρατοπέδου
σας, πιστεύω ὅτι πολὺ συχνὰ θὰ με δέχεσθε.

— Καὶ θὰ εἴσθε πάντοτε εὐπρόσδεκτος, ἀ-
πήντησεν ὁ Μαυρίκιος. Αἱ, λοιπὸν, Ἄριστομένη,
τί εἶνε;

Ὁ εὐγενὴς Γαργαρίδης ἐπλησίασε βαδίζων
ἐπιδεικτικῶς καὶ κρατῶν μετὰξὺ τοῦ ἀντίχειρος
καὶ τοῦ δείκτου ἐπισκεπτήριον ἀσυνήθων δια-
στάσεων, τὸ ὅποιον παρουσίασε πρὸς τὸν κύ-
ριόν του.

Ὁ Μαυρίκιος τὸ ἔλαβε καὶ ἀνέγνωσε μεγα-
λοφῶνως:

HERR PROFESSOR HASSELFRAZ

Ὁφθαλμίατρος τῆς Αὐτοῦ Γαλινοτάτης Ἐπιτηδεύσεως
τοῦ Πρίγκιπος Αὐτσηρβάνου.

Ἰδιαιτέρως σύμβουλος. Ἰατρός τοῦ ἡγεμονικοῦ οἴκου.

Ἐπιθεωρητῆς τῶν ὀφθαλμῶν τῆς αἰλῆς.

Μέλος διαφόρων ἐπιστημονικῶν ἐταιριῶν κ.λ. κ.λ.

— Οὐρ!... εἶπεν ὁ Μαυρίκιος, ἀφοῦ ἀνέγνωσε
τὸν κατάλογον, ὅστις ἐξετείνετο ἀτελεύτητος ἐπὶ
τοῦ στιλπνοῦ χαρτοῦ, νὰ ἔνας κύριος με ἀκετοῦς
τίτλους. Ἐδῶ εἶνε, Ἄριστομένη;

— Μάλιστα, ἐξοχώτατε· εἶνε ἐδῶ αὐτοπρο-
σώπως, εἰς τὴν ἄκρην τοῦ στρατοπέδου μας, καὶ
ζητεῖ τὴν τιμὴν νὰ ἔλθῃ νὰ σας ὑποβάλῃ τὰ
σεβάσματά του. — Νὰ σας εἰπῶ ὅμως τὴν ἀλή-
θειαν, αὐτὸς ὁ ξένος δὲν μοῦ πολυχρέσει, προσέ-
θηκεν αἴφνης ὁ Γαργαρίδης, λησμονῶν τὸ ἐπίση-
μον ὄφρος καὶ περιπίπτων εἰς ἀφελῆ οἰκειότητα.

— Δὲν πειράζει· δὲν ἔμπορῶ παρὰ νὰ τὸν δε-
χθῶ. Πήγαυε νὰ τὸν φέρῃς. Ἄριστομένη! ἢ
μᾶλλον ὄχι... εἶνε πρόπον μᾶλλον ἐγὼ νὰ ὑπάγω
πρὸς ὑπάντησίν του... Με τὴν ἀδείαν σας, κύ-
ριοι!...

Ἐπεται συνέχεια

x.

Ἐάν πράγματι κινήσεις, αἰσθήσεις καὶ συνειδήσεις μόνον αποτελοῦσι τὴν ιδέαν τῆς ζωῆς, ἤθελον εἶναι ἀμφίβολον ἐάν τὰ φυτὰ ζῶσι, μολονότι εἶναι ἄξιον ἐρεύνης ἐάν τὰ φυτὰ στεροῦνται τῶν ὑψηλοτέρων τούτων ἐνεργειῶν. Καὶ ὅμως κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ὁ Ch. Darwin (1) ἀπέδειξε, συμφώνως πρὸς πλείστους ἀρχαιοτέρους παρατηρήσεις, ὅτι ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ φυτοῦ διατελοῦσιν εἰς ἀκατάπαυστον κυκλικὴν κίνησιν, καὶ ὅτι τοιαύτην εὐαίσθησιν δεικνύουσιν ὅργανά τινα, ὥστε δὲν ἐδίστασε νὰ τὰ παραβάλλῃ μετὰ τὸν ἐγκέφαλον τῶν ζῴων τῆς κατωτάτης βαθμίδος.

Ἄλλ' ἐάν, ἀντὶ νὰ κάμωμεν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ὑψηλοτέρας τῆς ζωῆς δυνάμεις, περιορισθῶμεν εἰς τὰ γενικά καὶ οὐσιώδη αὐτῆς φαινόμενα, ἀναμφιβόλως θέλομεν ἐννοήσαι ὅτι τὰ φυτὰ ἔχουσιν ὅλως ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐννοίαν ἐπίσης ζωὴν ὡς τὰ ζῶα καὶ οἱ ἄνθρωποι. Μόνον κατὰ τοῦτο διαφέρουσι τὰ φυτὰ ἀπὸ τὰ ζῶα, οὐχὶ γενικῶς ἀπὸ ὅλα, ἀλλ' ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἴστανται εἰς πλησιεστέρην μετὰ τὸν ἄνθρωπον βαθμίδα καὶ τὰ ὅποια, ὡς εἰθισται, λαμβάνομεν ὡς βλάστη, ὅπως μορφώσωμεν γενικὰς ιδέας περὶ τῆς ζωῆς τῶν ζῴων, ὅτι εἰς τὰ φυτὰ ἡ μονὰς, ἢ, κάλλιον εἰπεῖν, ἡ ἀτομικότης εἶναι κατὰ πολὺ ἀτελεστέρας ἀποτετυπωμένη. Τὸ μαστοφόρον ζῶον, τὸ πτηνόν, ὁ ἰχθύς, ὁ κύνθηρος, ἡ χρυσάλις εἶναι ἐν ἑαυτῷ μεμονωμένον, ἐνιαῖον καὶ ἄμεριστον ὅν ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν αὐτοῦ εἶναι ὠρισμένος, καὶ αἱ φλέβες καὶ αἱ μῦς εἰσιν ἠριθμημένα, οὐδὲν τούτων δύναται νὰ προστεθῇ, οὐδὲν νὰ ἀφαιρεθῇ. Μόνον διὰ τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν ἐνεργείας διατηροῦσι τὴν ζωὴν τοῦ ὅλου, ὡς ἴδιον αὐτῶν ζωὴν. Εἰς τὰ ζῶα ἡ καρδία ὠθεῖ τὸ ρεῦμα τοῦ αἵματος διὰ τῶν ἀγγείων, οἱ πνεύμονες τὸ ἐκκαθαίρουσιν, ὁ μῦς χρησιμεύει εἰς τὴν κίνησιν, τὸ νεῦρον εἰς τὴν αἰσθήσιν. Τῆς ἀμοιβαίας ὅμως συναφείας διακοπτομένης, ὁ πνεύμων δὲν ἀναπνέει, δὲν κτυπᾷ ἡ καρδία, τὸ νεῦρον δὲν αἰσθάνεται οὔτε ὁ μῦς κινεῖται, οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον μέρος ἐκ τοῦ ὅλου δύναται νὰ ἀποχωρισθῇ χωρὶς τὸ ὅλον νὰ πάθῃ. Ἐνὸς μέλους βλάβη γίνεται αἰσθητὴ καὶ προκαλεῖ ἀντίδρασιν εἰς τὰ λοιπὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ μᾶλλον μεμικρυσμένα μέρη.

Ταῦτα πάντα διαφόρως ἔχουσιν εἰς τὰ φυτὰ. Ἐάν τὸ δένδρον ὑπὸ τινα ἐποψίν περισταταί ἐνιαῖον ὄν, διότι βλέπομεν αὐτὸ βυθίζον τὰς ρίζας του εἰς τὸ ἔδαφος, ὑψοῦν τὸ στέλεχος πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἐκτείνειον πῆριξ τοὺς κλάδους αὐτοῦ. Καὶ ἐάν τὰ μέρη ἐξ ὧν συνίσταται τὸ δένδρον δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ὡς ὅργανα αὐτοῦ, καθόσον τὸ δένδρον ἐκμύζῃ διὰ τῶν ριζῶν αὐτοῦ τὴν τροφὴν του, διὰ τῶν φύλλων ἀναπνέει καὶ διὰ τῶν ἀνθέων δικαιονίζει τὸ εἶδος του, ἀλλ' ὅμως

(1) Ch. Darwin. The power of movement in plants. London 1881.

τὰ μέρη ἢ τὰ ὅργανα ταῦτα δὲν εἶναι εἰς τόσον στενὴν συνάφειαν, ὡς εἶναι μετὰ τῶν τὰ ὅργανα τοῦ ζῴου. Ἀπὸ τὴν ἴτέαν δυνάμεθα νὰ ἀφαιρέσωμεν ὅσα φύλλα θέλομεν, τὸ ὑπόλοιπον τοῦ δένδρου ἐξακολουθεῖ νὰ ζῇ· δυνάμεθα νὰ ἀποκόψωμεν τοὺς κλάδους αὐτῆς, τὸ ἐναπομείναν ἐτι ἰσχυρότερον ἀναπτύσσεται. Ἐάν ἀποκόψωμεν τὸ στέλεχος, τὸ πρέμνον βλαστάνει νέας παραφυάδας. Ἐάν εἰς ὑγρὸν ἔδαφος ἐμπήξωμεν τμήμα στελέχους ἢ κλάδου, ἢτοι τμήμα ἄνευ ριζῶν, τοῦτο ἐπίσης ἐξακολουθεῖ νὰ ζῇ. Θέλοντες νὰ ἀποκτήσωμεν καταβολάδα ἀρκεῖ νὰ χῶστωμεν εἰς τὴν γῆν τὴν κορυφὴν κλάδου τινὸς, αὕτη ριζοῦται καὶ αὐξάνει. Εἰς πλείστα φυτὰ καὶ αὐτὰ τὰ φύλλα μόνον δύνανται φυτεῖσθαι καὶ ζῆσθαι καὶ ἀναπτυχθῶσιν. Εἰς τὰς Γεσνερίας φέρεται νὰ βλάστη ἑρ' ἐκάστης θέσεως, ὅπου τὸ φύλλον αὐτῶν διπλωθῇ, καὶ ἐπὶ τῶν φύλλων τῶν Βεγονιῶν, ἐκεῖ ὅπου διχοτομήσωμεν τὸ νεῦρον τοῦ φύλλου· ἐπὶ δὲ τῶν σαρκωδῶν φύλλων τοῦ Βρυοφύλλου βλαστάνουσι νέα φυτάρια ἐν ἐκάστη τῶν ἐντομῶν τοῦ χειλοῦς αὐτῶν.

Τὸ φυτὸν ἐπομένως δὲν εἶναι ἄμεριστον, ὅπως τὰ ζῶα· ἐκαστον μέρος αὐτοῦ εἶναι εἰς πολὺ μεγαλύτερον βαθμὸν αὐτοτελές καὶ βιώσιμον. Κατὰ συνέπειαν δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν: Τὸ ζῶον εἶναι ὄν ἐνιαῖον, ἐκαστον τῶν μελῶν αὐτοῦ εἶναι μόνον μέρος μὴ ἀποτελοῦν ἐν ὅλον, εἶναι μόνον ὄργανον οὐχὶ δὲ καὶ ἄτομον. Τὸ φυτὸν ἀπ' ἐναντίας εἶναι συνθετόν, ἢτοι σύμπλεγμα ἰδιαίτερον ὄντων, ἐκαστον τῶν ὁποίων ἐνέχει αὐτοτέλειαν ζωῆς, ἀλλ' ἠνωμένων πρὸς μίαν κοινὴν ζωὴν ὑψηλοτέρας τάξεως. Τὸ φυτὸν εἶναι ὄργανισμός, τοῦ ὁποίου τὰ ὅργανά εἰσι καὶ αὐτὰ ὄργανισμοὶ (α).

Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ Π. Σ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ

Α Ν Ω Κ Α Τ Ω

ΤΟ ΒΑΚΤΗΡΙΔΙΟΝ ΤΗΣ ΦΘΙΣΕΩΣ

Ὁ μικροβιολόγος Μάττεη, ὅστις ἀπέδειξεν ἤδη ὅτι ὁ ἰθρὸς τῶν φθισικῶν δὲν περιέχει βακτηρίδια φυματιώσεως καὶ ὅτι ἐπομένως δὲν δύναται νὰ μεταδώσῃ τὸ νόσημα, ἐξέτεινε τὰς ἐρεῦνας του καὶ ἐπὶ ἄλλων ἐκκριμάτων ἐπιπολαζόντων ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν φυματιῶντων.

Ἐκ τῶν ἐρευνῶν τούτων ὁ Μάττεη κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ φυματιώσις δύναται νὰ μεταδοθῇ δι' ἄλλων ἐκκριμάτων τοῦ σώματος τῶν ἀσθενῶν, οἷα αἱ ἀκαθαρσίαι τῶν ἐνύχων καὶ αἱ τρίχες τοῦ γενείου καὶ τῆς κεφαλῆς καὶ ὅτι πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς μέσον μεταδόσεως πᾶν ὅ, τι ἔρχεται εἰς ἐπαρῆν μετὰ τῶν φθισικῶν καὶ ἰδίως ὅλα τὰ ἀντικείμενα, ὧν κάμνουσι χρῆσιν ἐν τῇ ὄργανικῇ αὐτῶν ζωῇ.

(α) Ὅτι πλείστα τῶν ἀτελεστέρων ζῴων εἶναι οὕτως μεριστά, ὡς καὶ τὰ φυτὰ, τὸ ἀπέδειξε κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὁ Trembley διὰ τῶν περιφύμων πειραμάτων, τὰ ὅποια ἐξέτελεσεν ἐπὶ τῶν πολυπόδων τῶν βιοῦντων ἐντὸς γλυκέων ὑδάτων. Τὰ στενωδὸς συγγενεύοντα κοραλλοειδῆ ζῴα εἶναι ὄντα συνθετά, ὅπως καὶ τὰ φυτὰ· ὡς ἐκ τούτου δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὸ δένδρον ὡς κορμὸν πολυπόδος.

ΑΣΤΕΡΟΣΚΟΠΕΙΟΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ
(10 — 16 Ἰουλίου)

Μετεωρολογικὰ Στοιχεῖα Ἀθηνῶν	Ἡ μέρα							Ἐξηγήσεις
	10	11	12	13	14	15	16	
Βαρομετρικὴ πίεσις	755,7	756,7	755,8	753,7	752,4	752,5	753,6	Ἡ βαρομετρικὴ πίεσις παριστᾷ τὸ ὕψος τῆς ὑδραργυρικής στήλης, τῆς μετροῦσης τὸ βάρος τοῦ ἀνωθεν τοῦ βαρομέτρου ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος· ἐκτιμᾶται δὲ εἰς χιλιοστὰ τοῦ μέτρου.
Μέση θερμοκρασία	27,3	27,6	28,0	29,1	28,7	27,4	26,8	Ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὴν ἑκατοντάδαμον κλίμακα ἐκτιμώμενη, παριστᾷ τὸν μέσον ὅρον τῶν διαφόρων θερμοκρασιῶν τῆς ἡμέρας.
Μεγίστη θερμοκρασία	32,1	31,1	31,3	33,1	34,5	31,4	31,0	Ἡ μέγιστη θερμοκρασία παριστᾷ τὴν ὑψηλοτέραν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκάστης ἡμέρας θερμοκρασίαν.
Ἐλάχιστη θερμοκρασία	22,1	22,1	22,2	21,6	21,6	22,3	21,3	Ἡ ἐλάχιστη θερμοκρασία παριστᾷ τὴν χαμηλοτέραν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκάστης ἡμέρας θερμοκρασίαν.
Σχετικὴ ὑγρασία	53	44	34	39	53	52	57	Ἡ σχετικὴ ὑγρασία παριστᾷ τὸν λόγον τῆς πραγματικῆς ὑγρασίας τῆς ἀτμοσφαιρᾶς πρὸς τὴν μέγιστην δυνατὴν ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας· ἐκτιμᾶται δὲ ἀπὸ τοῦ 0 μέχρι τοῦ 100· τὸ 0 παριστᾷ τὴν τελείαν ξηρασίαν, τὸ δὲ 100 τὴν μέγιστην ὑγρασίαν τῆς ἀτμοσφαιρᾶς.
Ἀπόλυτος ὑγρασία	14,32	11,12	9,46	11,37	14,61	14,14	14,56	Ἡ ἀπόλυτος ὑγρασία σημαίνει τὴν ποσότητα τῶν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ὑδρατμῶν· ἐκτιμᾶται δὲ ἐκ τῆς πίεσεως, ἢν ἐπιφέρουσιν οὗτοι ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, μεθ' ὧν εὐρίσκονται εἰς ἐπαρῆν, διὰ τοῦ ὕψους ὑδραργυρικής στήλης ἰσορροπούσης τὴν πίεσιν ταύτην.
Βροχὴ	—	—	—	—	—	—	—	Ἡ βροχὴ καὶ ἡ χιὼν ἐκτιμῶνται εἰς χιλιοστὰ τοῦ μέτρου καθ' ὕψος ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς.
Χιὼν	—	—	—	—	—	—	—	Τὰ νέφη ἐκτιμῶνται ἀπὸ τοῦ 0 ἕως 10· τὸ 0 παριστᾷ τὸν ἐντελῶς ἀνέμελον οὐρανόν, τὸ δὲ 10 τὸν τελείως κεκαλυμμένον ὑπὸ νεφῶν.
Χάλαζα	—	—	—	—	—	—	—	Ἡ ἐντάσις τῶν ἀνέμων ἐκτιμᾶται ἀπὸ 0 ἕως 9· τὸ 0 παριστᾷ τὴν νημερίαν, τὸ δὲ 9 τὴν θύελλαν.
Νέφη	1	1	0	0	1	2	1	Ἡ κατάστασις τῆς θαλάσσης ἐκτιμᾶται κατὰ τὴν ἑξῆς κλίμακα: 0 = γ α λ η ν ι α ἰ α, 1 = τ ε τ α ρ α γ μ ε ν η, 2 = κ υ μ α τ ῶ δ η ς, 3 = τ ρ ι κ υ μ ι ῶ δ η ς, 4 = ἀ γ ρ ι α.
Ἄνεμος καὶ ἐντάσις αὐτοῦ	BA.2	BA.4	BA.3	BA.3	NΔ.2	BA.2	NΔ.3	
Θάλασσα	1	1	0	0	1	0	1	
Μέσαι θερμοκρασίαι Εὐρώπης								
Κέρκυρα	21,0	25,5	24,0	24,5	23,5	24,0	24,0	
Βόλος	26,0	27,0	26,5	27,0	27,0	28,0	26,0	
Πάτρα	28,0	—	—	28,0	27,5	27,0	26,5	
Τρίπολις	22,5	23,0	23,5	24,5	25,0	24,0	24,0	
Κωνσταντινουπόλις	—	23,0	—	—	—	22,5	23,0	
Ὁδησσοῦς	23,0	24,6	25,4	25,1	23,4	—	23,6	
Βατούμ	—	—	—	20,9	21,9	21,3	18,7	
Παρίσιος	18,2	15,4	20,7	17,6	19,1	19,9	16,9	
Ῥώμη	25,5	24,5	24,5	25,0	24,0	23,5	23,0	
Νεάπολις	24,5	24,5	—	—	—	—	23,5	
Βρονδύσιον	27,5	27,5	28,5	27,5	22,5	27,0	25,5	
Καλιάρη	25,0	25,0	26,0	24,5	25,0	24,0	23,5	
Πάνορμον	23,5	24,0	—	—	24,0	23,0	24,5	
Μελίτη	25,0	25,5	26,0	26,5	23,5	24,0	20,0	

Παρατηρήσεις. Ἡ μέση θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαιρᾶς ἐξακολουθεῖ κυμαίνουμένη περὶ τὴν κανονικὴν θερμοκρασίαν τοῦ τρέχοντος μηνός, ἐν ᾗ ἡ ἀτμοσφαιρική πίεσις διατηρεῖται κατὰ 3 ἕως 4 χιλιοστὰ τοῦ μέτρου ὑπερτέρας τῆς συνήθους.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ἀρχαιολογικά

Κατ' ἐντολήν τῆς γενικῆς ἐφορείας τῶν ἀρχαιοτήτων μετὰ τὴν Μεσσηνίαν ἀνεκάλυψε τῶρον ὁ ἔφορος κ. Τσουντας ἐν τῷ δήμῳ Ἀδίας, καθ' ἣν θέσαν ὑποτίθεται ὅτι ἔκατο ἡ ἀρχαιοτάτη ἀμυρική πόλις Ἐυσόπ. Εἰς τὴν ἀνασκαφὴν του ταύτην ὑπέβλεν εἰς τὴν ὄψιν. Τσουντας, ἀνεῖρον διάφορα κτερίσματα ἰκανῶς ἀρχαιολογικῆς σπουδαιότητος. Δύο ἐξ αὐτῶν εἶνε ἀγαθὰ καὶ μοιροδίδια σπουδαιότατα, εἰς ὧν τὸ ἓν παριστᾷ ἄνδρα καὶ τὸ ἄλλο γυναῖκα ὅλα μετρητέῃσαν ἐνταυθα. Ὁ τύπος οὗτος εἶνε προϊστορικός, τὰ δὲ εὐρήματα ἔχουσι κατασκευὴν ἐντελῶς ἰδιόρρυθμον.

Φιλολογικά.

Εἴκοσι περίπου συλλογαὶ ὑπεβλήθησαν εἰς τὸ γλωσσικὸν διαγώνισμα τοῦ «Συλλόγου Κοραῆ» ὁ δὲ κριτικὸν μερῶν τῆς ἐλευθέρας καὶ δούλης Ἑλλάδος. Διὰ τὸ πλῆθος δὲ τῆς ὑποβληθείσης ὕλης ἡ κριτικὸς ἐπιτροπὴ ἀπέβαλε τὴν κρίσιν αὐτῆς μέχρι τοῦ προσερχοῦς φθινοπώρου.

— Πικρακλήσει τοῦ ἔφορου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης ὁ ἐν Παρισίῳ λόγιος φίλος τῆς Ἑστιάδος κ. Βικαῆς παρῆλθε καὶ ἀποτέλλει εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην τὴν πλεονεχὴν συλλογὴν ἐργαζομένων τῶν τελευταίων πεσόντων ἀκατοικητηρίδων, ἤϊσαν ἐγγύτων πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν, ἣν ἀποθνήσκον ἐκληρόδωτος πρὸς τὴν Ἑλλήν. Βιβλιοθήκην ὁ φιλόλογος μακαρίτης Quenou Ἐλλήνων καὶ φιλελλήνων, οἶον τὸν Μαστιχίου Κραυσίου, Λέοντος τοῦ Ἀλ. Μαρμαρίκη, τοῦ Καλοκοτσώνη, Κωνστανταίου, Φινελίου, Αποκρίτου, Ψηλόντου, Καποδιστριαύ, Π. Μαρμαρίκη, τοῦ Καλοκοτσώνη, Κωνστανταίου, Φινελίου, Σάη καὶ ἄλλων, πρὸς δὲ δέκα χειρόγραφα ἱστορικῆς καὶ γλωσσικῆς ὕλης καὶ πέντε ἀπάνια ἐντυπα.

— Ὁ περιόνημος Ἰταλὸς φιλόλογος Δομένικος Κορκαρέτης, κατεβόρειεν εἰς ἔν τῶν τελευταίων περῶν τῆς Nice Ἀνθολογίῃ, τοῦ ἀριστοῦ ἱταλικῶ περὶ οὗτος, ἐξείρετον μελέτην περὶ τῆς πολιτικῆς τοῦ Ἀθηναίου Πολιτείας τοῦ Ἀριστοτέλους.

— Πρὸς ἐχθρῶς ἡρξεται ἡ ἐκτύποισις τῆς ἱστορίας τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου τοῦ 1870. ἦν συνέγραψεν ὁ στρατηγὸς Μόκκε.

Ἐπιθεμιονικά

Δύο Γερμανοὶ βοτανικοὶ, εἰ κ. κ. Βορν-υύλλερ καὶ Σίντενις προτίθενται νὰ μελετήσωσι τὴν γλωσσίδα τῆς γῆσου Σαρβοβάρκας καὶ θύσου καὶ τοῦ ἔρους Ἄθου.

— Ἐν Βερολίῳ ἰδρύεται ἡ ἐπιτεμια σκόπων ἔχουσα νὰ συντάσσῃ εἰς τὴν συνεργασίαν ἔν ταῖς ἀπερονομικαῖς καὶ μεταπορολογικαῖς ἐρευναῖς.

— Ὁ κ. Danjens Sherborn ἀνελάθει τὴν καθύστασιν ἐπιτεμισίαν νὰ συντάξῃ πλήρη Κατάλογον γνησκῶν καὶ εἰδῶν τῶν ζώων. Μέχρι τοῦδε ἔχει καταχωρήσῃ 10.000 εἶδη καὶ τὸ ἔργον προχωρεῖ.

— Ἐν Στουτγάρδῃ, ἐξεδόθη ἡ ἐφημερίδα, σκόπων ἔχουσα τὴν μελέτην τῶν νοσημάτων τῶν φυτῶν.

— Πιπρωὶς κριτικῆ ἐπιτεμια τῆς Ἀύστριακῆς ἐφερείας ἀπὸ τῶνος ἰσόνου ἔρχοντο, ἔνα περὶ πηλῆ, τὰ μέσα εἰς τὸν κ. Νερδάνκιου πρὸς ἐφερευρίαν τοῦ νοτίου πόλου. Ἀναγγέλλει δὲ ὅτι πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἀπαιτουμένου πρὸς ἀπαιτῶνται ἀκόμη μόνον 15.000 φρενώνων. Ἐπομένως ὁ Σουηδὸς ἐφερευρίτης θὰ δι-

νηθῇ, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸ ταξιδεῖον του ἐντός δύοεκα ἡ δεκαπέντε μηνῶν.

— Ὁ Γερμανὸς βοτανικός Ρέγγελ ἀνεκρίνωσε κατ' αὐτὰς τὸ ἀποτελεσμα τῶν ἐρευνῶν του περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀρώματος τῶν ἀνθῶν. Τὸ φῶς καὶ ἡ θερμότης ἐξαποδοῦν κατὰ φυσικὸν λόγον μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἀρώματος τούτου. Τὸ σκόπος ἐμποδίζει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀρώματος εἰς τὰ ἄνθη τῶν ὁσπίων ὁ καλὸς δὲν εἶνε ἀκόμη ἀνεπτυγμένος, ὅταν τὸ φῶς τῖθεται ἐν τῷ σκόπῳ. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ φῶς τὰ ὅσπια ἀνοίρουσι τὰ φύλλα πῶν καὶ ἀναδίδουσι ἀρώμα μόνον τὴν νύκτα, πᾶσιν νὰ εὐδοικίζον ἕνα τεθῶσι διαρκῶς ἐν τῷ σκόπῳ.

— Μελετᾶται ἡ ἐν Καίρει ἀνεγερσις Ἑλληνικῶς Γυμνασίου.

Νεκρολογία

Ἀπεβίωσαν ὁ Ρωμῶνος πολιτικός καὶ συγγραφεὺς τῆς ἱστορίας τῆς Μαλδοβλαχίας Μιχαήλ Κοβαλιντεσκῶς.

Παντοῖα

Οἱ κάτοικοι τῆς Νέας Ὑόρκης προσετίω μᾶζουσι ἀνδρίωντα εἰς τὸν Γάλλον, ὅστις ὑπέβλεν ὁ ἰδρυτῆς τῆς πρώτης κατὰ τὸν πληθυσμὸν καὶ τὸ ἐμπορίου πόλεως τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἡ μεγάλη ἀμερικανικὴ πῆλις ὀφείλει τῷ ὄντι τὴν ὑπαρξίν αὐτῆς εἰς τὸν Γεῶν Δελαφορῆ, ὅστις πρῶτος ἐγκαταστάθη, ἐπὶ τοῦ ἔδαφους αὐτῆς κατὰ τὸ ἔτος 1623. Πρῶτος κάτοικος τῆς Νέας Ὑόρκης ὑπέβλεν 100 Γάλλοι ἐργασταὶ καὶ γεωργοί, τοὺς ὁποίους ὁ Δελαφορῆστ ἔπεισε νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι εἰς τὴν Ἀμερικήν.

— Ὁ Ἀλέξανδρος Σακακόφ, ῥώσος κτηνίατρος λέγει ὅτι συνέπεισε νὰ τῷ κοπυλάσῃ βροχὴ. Εἶνε εἰκοσιπενταετής, οὐδέποτε δὲ ἐμακίθη ἡ βροχὴ ἀκόσους τὴν φωνὴν τοῦ βουκόλου. Τὴ γεννηθῆντα ὅπ' αὐτῆς τέσσα εἶνε ἄπαντα πέρατα ἡ κτηνίατρικῆ. Ἐν εἰς αὐτὸν γεννηθῆν με τὴν οὐραν μετὰ τὸν ὀφθαλμὸν ἔβλεψε μόνον ἐπὶ μὴν ἑξομῶδα.

— Ἐν τῇ νι Ζουρίχ τῆς Σμύρνης ἐγεννήθη μωρὸς μετὰ τρεῖς ὀφθαλμούς καὶ εἰς πύδας. Ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν οἱ μὲν δύο κίενται εἰς τὴν φυσικὴν θέσιν, ὁ δὲ τρίτος ἐπὶ τῆς ἑξέως. Ἐκ δὲ τῶν πῶν μόνων οἱ τρεῖς ἔχουσι φυσικὴν ἀνάπτυξιν, ὁ δὲ τέταρτος εἶνε βραχὺς. Ἐξ αὐτοῦ φώνηται δύο ἄλλοι πῶδες μικροτέρου. Τὸ ζῶον ἀνατελεῖ, βελίζει δὲ μόνον διὰ τῶν τῶν πῶδων.

— Κατὰ τὸν Ἀγγλον ἱατροῦν Πάρσον, ἡ νόσος ἀφροσύνης ἔχει ἀναφανῆ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ δεκάτου ἔτους κίονος.

— Ἐν Μεγάλῃ Βρετανίᾳ ἐκδόθησαν εἰς ὅλον τὸν ἐργασμῶδες, ἦτοι 1294 ἐν Ἀγγλίᾳ, 90 ἐν Οὐαλίᾳ, 401 ἐν Σκωτίᾳ, 157 ἐν Ἰρλανδίᾳ καὶ 23 εἰς τὰς Βρατανικὰς γῆσους. Ἐν Γαλίᾳ δὲ ἐκδόθησαν 4188, εἰς ὃν μόνον ἐν Παρισίῳ 1808, ἦτοι τὰ 3/4 τῶν ἐκδοθέντων καθ' ἅπαντα τὴν Μεγάλην Βρατανίαν.

— Ἡ Ἀμερικανικὴ κριτικὴ Νέσλ ἡ δὲ ἐβουθαι: ἐπὶ παροδικῶς, ὡν εἶνε ἰσοκρίτης. Ἐν Τεξῆς δὲ δύο κοφθαλμοὶ ἀδέρφα ἐκδορῶσι ἐργασμῶδες.

— Εἰς 4.200 Χιλιομέτρα ὑπολογίζεται τὸ μήκος τῶν καθ' ἅπαντα τῶν κόσμων λειτουργησῶν ἡλεκτρικῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν.

— Ὁ κ. Ἀρθούρος δὲ Βωσιεθ ἐκδόθη εἰς τὴν Παγκόσμιον ἐκθέσιν τοῦ Σιχαίου νέον ἀεροπλῶρον μηχανήμα, τὸ ὁποῖον διακίνο: 70 μίλια τὴν ὥραν καὶ ἀνεβύσκει εἰς ὕψος τεσσάρων μίλιων ὑπὲρ τὸ ἐπίπεδος.